

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Львівського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Роман БЛАГУТА

ПОГОДЖЕНО

Державний секретар
Міністерства внутрішніх справ
України

Інна ЯЩУК

ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації патрульних поліцейських

Львів

1. Загальна інформація	
Назва програми	Професійна програма підвищення кваліфікації патрульних поліцейських
Рік запровадження програми	2023
Програму затверджено	Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ (протокол від 27.09.2023 № 3)
Програму погоджено	Міністерством внутрішніх справ України
Відомості про акредитацію для спеціальної професійної (сертифікатної) програми	Акредитації не потребує
Форма навчання	Очна
Цільова група	Патрульні поліцейські
Передумови навчання за програмою	–
Найменування замовника освітніх послуг у сфері професійного навчання за програмою	Міністерство внутрішніх справ України
Найменування партнера (партнерів) програми	–
Обсяг програми	98 годин
Тривалість програми та організація навчання	12 днів
Мова(-и) викладання	українська
Напрямок(-и) підвищення кваліфікації, який (які) охоплює програма	розвиток професійних компетентностей патрульних поліцейських
Перелік професійних компетентностей, на підвищення рівня яких спрямовано програму	професійні знання та знання законодавства, що регламентують діяльність патрульних поліцейських
Розробники програми	Львівський державний університет внутрішніх справ
2. Загальна мета	
Удосконалення професійних знань, умінь і навичок учасників підвищення кваліфікації, що забезпечує відповідний рівень їх професійної кваліфікації для виконання службових функцій патрульних поліцейських	
3. Очікувані результати навчання	
За результатами навчання слухачі мають демонструвати:	
знання	норм законів України, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів МВС, інших нормативно-правових актів, що регулюють особливості діяльності патрульних поліцейських; новітніх методів та засобів вдосконалення діяльності патрульних поліцейських в сучасних умовах несення

	служби; професійної етики; антикорупційного законодавства; вибухонебезпечних предметів, їх класифікації та видів; особливостей несення служби поліцією у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану
уміння	дотримання прав людини, верховенства права, гендерної рівності, етичних засад професійної діяльності; подолання проблемних ситуацій у професійній діяльності; запобігання ускладнень у службовій діяльності; подолання стресу (стресостійкість); взаємодії поліції та суспільства; перевірки документів та виявлення ознак підробки
навички	організації та планування заходів у разі виникнення окремих кризових ситуацій; складання процесуальних документів; толерантності та недискримінації в роботі; ефективної комунікації; протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству; дій патрульного під час масових заходів
4. Викладання та навчання (методи навчання, форми проведення навчальних занять)	
Заняття проводяться в очному форматі та у формі самостійного опрацювання документів і нормативно-правових актів із тематики, надання відповідей на питання, шляхом використання навчальних матеріалів, відпрацювання умінь і навичок під час практичних занять (квестів)	
5. Оцінювання та форми поточного й підсумкового контролів	
Критерії оцінювання та їх питома вага в підсумковій оцінці (%)	Документ про підвищення кваліфікації видається за умови складання комплексного підсумкового іспиту
Форма підсумкового контролю	Комплексний підсумковий іспит на основі таких тем: Права людини. Верховенство права. Конституціоналізм. Толерантність та недискримінація в роботі поліцейського. Запобігання та протидія домашньому насильству. Антикорупційне законодавство. Складання процесуальних документів. Перевірка документів та виявлення ознак підробки. Практичне відпрацювання навичок охорони публічного порядку на прикладі ситуативних завдань

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Заплановано годин	Вид заняття		Заняття проводить
			Лекційні заняття	Практичні заняття	
	1. НОРМАТИВНА ЧАСТИНА				
1.1	Права людини. Верховенство права. Конституціоналізм. Заборона катувань, жорсткого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Свобода і особиста недоторканність. Право на приватність. Практика Європейського суду з прав людини. Формування гендерної компетентності відповідно до стандартів ООН та НАТО	4	2	2	Представник кафедри теорії права, конституційного та приватного права
1.2	Толерантність та недискримінація в роботі поліцейського. Принцип недискримінації в роботі поліції. Ознаки дискримінації, її види та відповідальність за дискримінаційні дії. Принцип відповідальності держави. Гендерно-чутливий підхід у роботі поліції	4	2	2	Представник кафедри соціально-гуманітарної підготовки
1.3	Ефективна комунікація. Особливості комунікації з різними категоріями громадян, зокрема з громадянами, постраждалими внаслідок бойових дій. Особливості комунікації з неповнолітніми. Взаємодія із засобами масової інформації	6	2	4	Представник кафедри соціально-гуманітарної підготовки
1.4	Взаємодія поліції та суспільства. Принципи діяльності поліції. Сервісна функція поліції. Налагодження роботи з громадою	4	2	2	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
1.5	Протидія торгівлі людьми. Форми і методи попередження, виявлення та	2	1	1	Представник кафедри

№ з/п	Назва теми	Заплановано годин	Вид заняття		Заняття проводить
			Лекційні заняття	Практичні заняття	
	інформування. Дотримання прав людини при роботі з жертвами. Державні органи як суб'єкти протидії торгівлі людьми				кримінального права і кримінології
1.6	Запобігання та протидія домашньому насильству. Поняття, форми домашнього насильства. Законодавство у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Тактика та алгоритм дій поліцейських під час реагування на факти вчинення домашнього насильства	4	2	2	Представник кафедри кримінального права і кримінології
1.7	Стресостійкість. Стрес та форми його опанування. Протистояння агресії. Гострий стрес, його ознаки, самопоміччя. Надання психологічної підтримки колегам при гострій реакції на стрес	4	1	3	Представник кафедри соціально-гуманітарної підготовки
1.8	Професійна етика. Основи професійної етики працівників правоохоронних органів. Формування системи цінностей поліцейського	2	1	1	Представник кафедри соціально-гуманітарної підготовки
1.9	Антикорупційне законодавство. Корупція: поняття, запобігання та відповідальність. Корупційні правопорушення	2	1	1	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
	УСЬОГО ГОДИН НОРМАТИВНОЇ ЧАСТИНИ	32	14	18	

	2. ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА				
2.1	Дії патрульного під час масових заходів. Особливості залучення патрульного до служби під час масових заходів. Алгоритм дій поліцейського	2	1	1	Представник кафедри спеціальної фізичної підготовки
2.2	Перевірка документів та виявлення ознак підробки. Основні елементи захисту документів. Документи, що посвідчують особу та супроводжують транспортні засоби. Способи їх підроблення та методи їх виявлення	6	3	3	Представник кафедри кримінального процесу та криміналістики
2.3	Особливості несення служби поліцією у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану. Основні завдання органів і підрозділів поліції. Організація і здійснення спільних заходів територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України. Передача та оперативний обмін інформацією і безпосередня організація їх взаємодії	2	1	1	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
2.4	Вибухонебезпечні предмети, класифікація та види. Рекомендації щодо дій під час виявлення вибухонебезпечних предметів. Небезпечні фактори вибуху та захист від них. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок і правила їх використання під час пожежі	4	1	3	Представник кафедри тактико-спеціальної підготовки
2.5	Складання процесуальних документів. Вимоги до оформлення документів. Відпрацювання навичок написання рапортів, протоколів	6	2	4	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
2.6	Практичне відпрацювання навиків із забезпечення публічної	44	10	34	Представник кафедри

	безпеки та порядку на прикладі ситуативних завдань. Правові підстави застосування заходів примусу поліцейським. Тактична комунікація. Заходи безпеки в службовій діяльності. Тактика затримання особи. Надягання наручників. Робота в команді				спеціальної фізичної підготовки
	УСЬОГО ГОДИН ВАРІАТИВНОЇ ЧАСТИНИ	64	18	46	
	3. КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ				
3.1	Комплексний підсумковий іспит на основі таких тем: Права людини. Верховенство права. Конституціоналізм. Толерантність та недискримінація в роботі поліцейського. Запобігання та протидія домашньому насильству. Антикорупційне законодавство. Складання процесуальних документів. Перевірка документів та виявлення ознак підробки. Практичне відпрацювання навичок охорони публічного порядку на прикладі ситуативних завдань	2		2	
	УСЬОГО ГОДИН	98	32	66	

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

I. НОРМАТИВНА ЧАСТИНА

ТЕМА 1.1. ПРАВА ЛЮДИНИ. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА. КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ.

ЗАБОРОНА КАТУВАНЬ, ЖОРСТОКОГО, НЕЛЮДСЬКОГО АБО ТАКОГО,
ЩО ПРИНИЖУЄ ГІДНІСТЬ, ПОВОДЖЕННЯ ЧИ ПОКАРАННЯ.
СВОБОДА І ОСОБИСТА НЕДОТОРКАНІСТЬ. ПРАВО НА ПРИВАТНІСТЬ.
ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.
ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО
ДО СТАНДАРТІВ ООН ТА НАТО

Лекція – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

План лекції

1. Теорія трьох поколінь прав людини.
2. Права і свободи людини та громадянина: поняття, ознаки, види та їх закріплення в Конституції України.
3. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого поведіння, що принижує гідність особи.
4. Критерії визначення мінімального рівня жорстокості.
5. Міжнародні стандарти у сфері прав людини: поняття та види.
6. Поняття, зміст та юридична природа права на свободу та особисту недоторканість. Міжнародні та внутрішньодержавні гарантії забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканість.
7. Міжнародні стандарти захисту права на приватність і національне законодавство.

План практичного заняття

1. Обговорення таких правових явищ: права людини; вертикальність прав людини; принципи прав людини: універсальність, невідчужуваність, рівність; види прав людини; права дітей; міжнародні стандарти в сфері прав людини; міжнародні, регіональні та національні механізми захисту прав людини.
2. Виконання та обговорення тестових завдань.

ТЕМА 1.2. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЯ В РОБОТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО.

ПРИНЦИП НЕДИСКРИМІНАЦІЇ В РОБОТІ ПОЛІЦІЇ.

ОЗНАКИ ДИСКРИМІНАЦІЇ, ЇЇ ВИДИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДИСКРИМІНАЦІЙНІ ДІЇ.

ПРИНЦИП ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ.

ГЕНДЕРНО-ЧУТЛИВИЙ ПІДХІД У РОБОТІ ПОЛІЦІЇ

Лекція – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

План лекції

1. Нормативно-правове забезпечення та принцип недискримінації. Поняття та зміст дискримінації. Пряма дискримінація. Непряма дискримінація. Утиск.
2. Підбурювання до дискримінації. Пособництво в дискримінації. Відмова в розумному пристосуванні. Інші вияви дискримінації: віктимізація, сегрегація, публікація дискримінаційних оголошень/реклами (оголошення наміру дискримінувати), злочини на ґрунті нетерпимості та відповідальність за них.
3. Відповідальність та запобігання дискримінаційним діям. Відповідальність за порушення норм Закону України «Про засади запобігання та протидію дискримінації в Україні».
4. Загальні поняття гендеру та мета гендерно-чутливого підходу.
5. Участь чоловіків і жінок в поліцейській діяльності. Стратегії поліцейських щодо гендерно-обумовленого насильства.
6. Тенденції в нерозумінні та несприйнятті гендерно-чутливого підходу в роботі поліцейських. Гендерно-чутливий підхід на робочому місці.

План практичного заняття

1. Нормативно-правове забезпечення та принцип недискримінації.
2. Виконання та обговорення тестових завдань.

ТЕМА 1.3. ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ.

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ГРОМАДЯН,
ЗОКРЕМА З ГРОМАДЯНАМИ, ПОСТРАЖДАЛИМИ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ.

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ З НЕПОВНОЛІТНІМИ.

ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Лекція – 2 год.

Практичні заняття – 4 год.

План лекції

1. Основи ділового спілкування.
2. Невербальне спілкування.
3. Формування першого враження та встановлення психологічного контакту в професійній діяльності.
4. Сутність і методи психологічного впливу.
5. Особливості комунікації з різними категоріями громадян, неповнолітніми, зокрема з громадянами постраждалими внаслідок бойових дій.
6. Особливості комунікації з неповнолітніми.
7. Особливості взаємодії поліції та засобів масової комунікації.

План практичних занять

1. Формулювання питань під час опитування громадян, атмосфера професійного спілкування.
2. Тип темпераменту та стиль спілкування, активне слухання в комунікативній діяльності.
3. Опанування технік активного слухання:
 - 1) техніка «Ехо»;
 - 2) техніка «Повторення фрази»;
 - 3) техніка «Парафраз»;
 - 4) техніка «Резюме»;
 - 5) техніка «Уточнення».
4. Ознайомлення з технікою запам'ятовування і структурування інформації «Павук».
5. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації, алгоритм вирішення конфлікту в роботі.
6. Тактики вирішення конфлікту у комунікативній діяльності, тактика спілкування в особливих умовах, алгоритм спілкування з громадянами під час масових заходів, техніка роботи з «важкими» співрозмовниками.
7. Виконання групових вправ.

ТЕМА 1.4. ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА СУСПІЛЬСТВА. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ. СЕРВІСНА ФУНКЦІЯ ПОЛІЦІЇ. НАЛАГОДЖЕННЯ РОБОТИ З ГРОМАДОЮ

Лекція – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

План лекції

1. Принципи діяльності поліції. Основи правоохоронної діяльності в суспільстві.
2. Основні завдання поліцейських щодо взаємодії з населенням.
3. Основні елементи стратегії партнерства поліції та суспільства. Роль поліції і громади з позицій партнерства.
4. Виявлення та розв'язання проблем, які виникають у повсякденній роботі поліції.
5. Характеристика підходу «поліція та громада». Втілення в життя такого підходу на прикладі роботи поліції.
6. Засоби загальної профілактики в діяльності Національної поліції України.
7. Громадський контроль за діяльністю поліції.

План практичного заняття

1. Поліція і суспільство: основи партнерства.
2. Стратегія партнерства поліції та суспільства.
3. Розв'язання поліцейським проблем, які виникають під час виконання завдань. Основи взаємодії з населенням.
4. Виконання та обговорення тестових завдань.

ТЕМА 1.5. ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ, ВИЯВЛЕННЯ ТА ІНФОРМУВАННЯ.

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ РОБОТІ З ЖЕРТВАМИ.

ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Лекція – 1 год.

Практичне заняття – 1 год.

План лекції

1. Поняття торгівлі людьми. Міжнародне та національне законодавство з протидії торгівлі людьми. Національний механізм взаємодії.
2. Види, форми та етапи торгівлі людьми, принципи протидії.
3. Діяльність поліцейських щодо протидії торгівлі людьми.
4. Виявлення детермінантів злочинів, а також випадків торгівлі людьми, потенційних жертв та постраждалих (потерпілих).
5. Права особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

План практичного заняття

1. Види, форми торгівлі людьми та групи ризику.
2. Види злочинних посягань, пов'язаних із торгівлею людьми та формами експлуатації людини.
3. Завдання суб'єктів профілактики у сфері попередження торгівлі людьми.
4. Механізм взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми.
5. Форми і методи діяльності поліцейських щодо попередження, виявлення та інформування за виявленими фактами торгівлі людьми.
6. Процедура встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.
7. Надання допомоги дітям, які постраждали від торгівлі дітьми.

ТЕМА 1.6. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ.

ПОНЯТТЯ, ФОРМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА.

ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ.

ТАКТИКА ТА АЛГОРИТМ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС РЕАГУВАННЯ

НА ФАКТИ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Лекція – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

План лекції

1. Поняття домашнього насильства, його форми, причини та вияви.
2. Характеристика Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
3. Суб'єкти у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
4. Відповідальність за вчинення домашнього насильства.
5. Підстави та порядок вжиття спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству.
6. Ідентифікація жертв від домашнього насильства та кривдників. Робота із цими категоріями осіб.

План практичного заняття

1. Форми і методи діяльності працівників поліції щодо запобігання, виявлення, припинення та документування домашнього насильства.
2. Алгоритм дій поліцейського на місці події, де вчиняється домашнє насильство.

ТЕМА 1.7. СТРЕСОСТІЙКІСТЬ. СТРЕС ТА ФОРМИ ЙОГО ОПАНУВАННЯ.
Протистояння агресії. Гострий стрес, його ознаки, самодопомога.
Надання психологічної підтримки колегам при гострій реакції на стрес

Лекція – 1 год.
Практичні заняття – 3 год.

План лекції

1. Основні положення загальної теорії стресу.
2. Загальні ознаки переживання стресових ситуацій. Протистояння агресії.
3. Поняття «гострий стрес», його ознаки, самодопомога.
4. Надання психологічної підтримки колегам при гострій реакції на стрес.

План практичного заняття

1. Розгляд та опрацювання технік надання термінової психологічної допомоги у складних стресових ситуаціях.
2. Аналіз та обговорення відеоматеріалів практичного спрямування.
3. Опрацювання можливих методів боротьби зі стресом.
4. Обговорення способів профілактики хронічного стресу патрульного поліцейського.

ТЕМА 1.8. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА.

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Лекція – 1 год.

Практичне заняття – 1 год.

План лекції

1. Суть та завдання професійної етики поліцейських. Основні принципи професійної етики та етикету поліцейського.
2. Особливості професійної діяльності поліцейських та її морально-етичне значення.
3. Моральні вимоги до виконання функціональних обов'язків поліцейськими.
4. Правила етичної поведінки поліцейських: основні принципи, особливості та завдання формування морально-етичних якостей сучасного правоохоронця.

План практичного заняття

1. Основні принципи професійної етики в діяльності поліцейського.
2. Прояв високих моральних якостей у поведінці поліцейського.
3. Алгоритм спілкування поліцейського з: а) іноземцем, який потребує правової допомоги; б) колегами по роботі; в) представниками громадськості (сторонами моральної комунікації є члени малих груп).

ТЕМА 1.9. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО.

КОРУПЦІЯ: ПОНЯТТЯ, ЗАПОБІГАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.

КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Лекція – 1 год.

Практичне заняття – 1 год.

План лекції

1. Нормативно-правове забезпечення протидії корупції.
2. Суб'єкти протидії корупції.
3. Нормативно-правові акти антикорупційного законодавства.
4. Основні положення Закону України «Про запобігання корупції».
5. Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції.

План практичного заняття

1. Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції.
2. Спеціально уповноважені суб'єкти протидії корупції.
3. Зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів.
4. Виконання та обговорення тестових завдань.

2. ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА

ТЕМА 2.1. Дії патрульного під час масових заходів.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРУЛЬНОГО

ДО СЛУЖБИ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ.

АЛГОРИТМ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Лекція – 1 год.

Практичне заняття – 1 год.

План лекції

1. Правова основа, поняття і зміст публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів відповідно до скандинавської моделі.
2. Характерні ознаки масових заходів.
3. Організація і проведення масових заходів.
4. Обов'язки організаторів та учасників масових заходів.

План практичного заняття

1. Дії патрульних у нештатних ситуаціях під час масових заходів.
2. Алгоритми дій у разі виникнення (проведення) спонтанного масового заходу та неконфліктній поведінці його учасників.

ТЕМА 2.2. ПЕРЕВІРКА ДОКУМЕНТІВ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ПІДРОБКИ.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗАХИСТУ ДОКУМЕНТІВ.

Документи, що посвідчують особу та супроводжують транспортні засоби.

Способи їх підроблення та методи їх виявлення

Лекція – 3 год.

Практичне заняття – 3 год.

План лекції

1. Поняття документа, види захисту документів.
2. Особливості технологічного захисту документів (засоби захисту спеціального паперу, водяні знаки, захисні волокна, нитки тощо).
3. Особливості поліграфічного захисту документів (спеціальні способи друку, захисні сітки, мікротексти, кіп-ефект, гільошні візерунки, наскрізні елементи тощо).
4. Особливості фізико-хімічного захисту документів (оптично-змінні зображення, люмінесцентні фарбники).
5. Поняття та реквізити документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документи, що супроводжують транспортні засоби.
6. Реквізити документів, що посвідчують особу, та документи, що супроводжують транспортні засоби іноземних країн, їх елементи захисту. Захисні елементи документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документи, що супроводжують транспортні засоби.
7. Характерні ознаки захисту національного паспорта, ідентифікаційної картки та паспорта громадянина України для виїзду за кордон.
8. Характерні ознаки захисту документів, що супроводжують транспортні засоби (Свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу).

План практичного заняття

1. Види захисту документів.
2. Огляд особистих документів та визначення елементів захисту, що наявні на документах, з використанням збільшуваної оптичної лупи та лампи з ультрафіолетовим випромінюванням.
3. Види та елементи захисту національного паспорта, ідентифікаційної картки та паспорта громадянина України для виїзду за кордон.
4. Види та елементи захисту Свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу, посвідчення водія, страхового полісу та інших документів, що супроводжують транспортні засоби.
5. Особливості захисту паперових документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документів, що супроводжують транспортні засоби. Особливості захисту пластикових документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документів, що супроводжують транспортні засоби.
6. Розгляд прикладів із практики щодо виявлення підроблених документів, обговорення з групою проблемних питань.
7. Виконання практичних завдань.

**ТЕМА 2.3. ОСОБЛИВОСТІ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ ПОЛІЦІЄЮ У ВИПАДКУ
ВВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО ЧИ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.**

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗДІЙСНЕННЯ СПІЛЬНИХ ЗАХОДІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ
ТА МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.

ПЕРЕДАЧА ТА ОПЕРАТИВНИЙ ОБМІН ІНФОРМАЦІЄЮ
І БЕЗПОСЕРЕДНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ЇХ ВЗАЄМОДІЇ

Лекція – 1 год.

Практичне заняття – 1 год.

План лекції

1. Основні завдання органів і підрозділів поліції у випадку введення правових режимів воєнного чи надзвичайного стану на всій території України чи в окремих її місцевостях.
2. Організація спільних заходів територіальних та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час дії правових режимів воєнного чи надзвичайного стану.
3. Особливості взаємодії, передачі та обміну інформацією між органами Національної поліції України у випадку введення правових режимів воєнного чи надзвичайного стану.

План практичного заняття

1. Характеристика заходів правового режиму воєнного стану.
2. Характеристика заходів правового режиму надзвичайного стану.
3. Завдання органів і підрозділів Національної поліції України щодо охорони публічного порядку та безпеки під час воєнного стану. Особливості несення служби в разі введення воєнного стану.
4. Завдання органів і підрозділів Національної поліції України щодо охорони публічного порядку та безпеки під час надзвичайного стану. Особливості несення служби в разі введення надзвичайного стану.

ТЕМА 2.4. ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИДИ.
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ДІЙ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ.
НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ ВИБУХУ ТА ЗАХИСТ ВІД НИХ.
ЗАСОБИ ПОЖЕЖОГАСІННЯ, ПРОТИПОЖЕЖНЕ УСТАТКУВАННЯ ТА ІНВЕНТАР,
ПОРЯДОК І ПРАВИЛА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ

Лекційне заняття – 1 год.
Практичне заняття – 3 год.

План лекції

1. Поняття про вибухонебезпечні предмети.
2. Класифікація та особливості будови вибухонебезпечних предметів.
3. Основні ознаки ідентифікації вибухонебезпечних предметів.
4. Загальні вимоги до алгоритму дій у разі виявлення чи отримання інформації про вибухонебезпечний предмет.
5. Небезпечні фактори вибуху та захист від них.
6. Поняття про засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок і правила їх використання під час пожежі.

План практичного заняття

1. Отримання інформації про виявлений вибухонебезпечний предмет.
2. Підхід до місця виявлення та алгоритм отримання інформації про вибухонебезпечний предмет.
3. Основні параметри інформації про виявлений вибухонебезпечний предмет.
4. Фактори ризику та ознаки підвищеної небезпеки місця події.
5. Організація забезпечення безпеки місця події.
6. Алгоритм реагування та знешкодження вибухонебезпечного предмета.

ТЕМА 2.5. СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ.

Вимоги до оформлення документів.

ВІДПРАЦЮВАННЯ НАВИЧОК НАПИСАННЯ РАПОРТІВ, ПРОТОКОЛІВ

Лекційне заняття – 2 год.

Практичні заняття – 4 год.

План лекції

1. Вимоги до складання протоколу про адміністративне правопорушення.
2. Особливості складання протоколів про адміністративне затримання; особистий огляд і огляд речей; вилучення речей і документів.
3. Докази у справах про адміністративні правопорушення.
4. Загальні вимоги до складання постанови по справі про адміністративне правопорушення.

План практичного заняття

1. Особливості складання протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.
2. Порядок оформлення тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб; акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу; акта огляду на стан сп'яніння; схеми місця дорожньо-транспортної пригоди.
3. Підстави та особливості складання постанови по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.

**ТЕМА 2.6. ПРАКТИЧНЕ ВІДПРАЦЮВАННЯ НАВИКІВ
ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ
НА ПРИКЛАДІ СИТУАТИВНИХ ЗАВДАНЬ.**

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ
ПРИМУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ. ТАКТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

ТАКТИКА ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ.

НАДЯГАННЯ НАРУЧНИКІВ. РОБОТА В КОМАНДІ

Лекції – 10 год.

Практичні заняття – 34 год.

**ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ
ПАТРУЛЬНИМ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ**

План лекції

1. Правові підстави застосування заходів примусу поліцейським.
2. Правові підстави застосування фізичної сили.
3. Застосування континууму сили, рівні опору, види сили.
4. Фактори, які визначають особливості застосування заходів примусу (фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї) працівниками поліції.
5. Оцінка правопорушника і вибір можливих прийомів фізичного впливу.

ТАКТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ

План практичного заняття

1. Основні складові вербального самозахисту поліцейського.
2. Особливості процесів комунікації та активного слухання.
3. Правила зорового контакту та спостереження.
4. Позитивний контакт.
5. Активне слухання.
6. Взаємодія з «проблемними» людьми.
7. Реагування на вербальні образи.
8. Розмовний етикет.
9. Вирішення та обговорення ситуативних завдань.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

План практичного заняття

1. Заходи особистої безпеки під час проведення спеціальних операцій та при виконанні службових обов'язків.
2. Причини травматизму поліцейських та виникнення професійних захворювань під час виконання службових обов'язків.

3. Облік травматизму та його профілактика.
4. Аналіз можливих небезпек для працівників національної поліції.
5. Рекомендації щодо забезпечення безпеки працівникам Національної поліції України в разі виконання службових завдань у населених пунктах та місцях, які опинилися в зоні надзвичайної ситуації.
6. Аналіз можливих небезпек для працівників Національної поліції України.
7. Рекомендації щодо забезпечення безпеки працівникам Національної поліції України в разі виконання службових завдань у населених пунктах та місцях, які опинилися в зоні надзвичайної ситуації.

ТАКТИКА ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ

План лекції

1. Особливості супроводу при співпраці правопорушника.
2. Застосування континууму сили, рівні опору, види сили.
3. Поверхнева перевірка особи.

План практичного заняття 1

1. Позиція інтерв'ю, позиція ескорту (переваги).
2. Проведення супроводу (конвоювання) при співпраці правопорушника (або при пасивному спротиві).

План практичного заняття 2

1. Повалення правопорушника на спину з позиції ескорту (переваги) за голову (бровні дуги).
2. Повалення правопорушника на спину з позиції ескорту (переваги) за волосся.
3. Повалення правопорушника на спину з позиції ескорту (переваги) за шию.

План практичного заняття 3

1. Загин руки за спину ущемленням зап'ястя.
2. Загин руки за спину із контролем ліктьового суглобу.
3. Супровід (конвоювання) правопорушника із контролем ліктьового суглобу.

План практичного заняття 4

1. Вивчення техніки виконання прийому «важіль руки досередини».
2. Вивчення техніки виконання прийому «вузол руки назовні».
3. Вивчення техніки переведення порушника у положення лежачи (повалення) із застосуванням прийому «вузол руки назовні».

План практичного заняття 5

1. Прийом «важіль руки досередини».

2. Прийом «вузол руки назовні».
3. Переведення порушника у положення лежачи (повалення) із застосуванням прийому «вузол руки назовні».

План практичного заняття 6

1. Прийом «важіль руки назовні».
2. Больовий прийом на колінний суглоб.
3. Кидок із захопленням ніг ззаду.

План практичного заняття 7

- 1 Стійки (очікувальна, бойова) та способи діставання гумового кийка із поясної системи.
- 2 Удари гумовим кийком (ГК-73М) (зверху, знизу, навідліг, торцем та середньою частиною).
3. Виконання ударів гумовим кийком (ГК-73М).
4. Захисні та контратакуючі дії із використанням гумового кийка під час нападу правопорушника, озброєного ножем.

План практичного заняття 8

1. Захисні дій гумовим кийком (ГК-73М) від удару предметом зверху, знизу, збоку.
2. Способи звільнення від захоплення правопорушником кийка.
3. Проведення звільнення від захоплення правопорушником кийка.
4. Виконання захисних дій гумовим кийком (ГК-73М) від удару предметом зверху.
5. Виконання захисних дій гумовим кийком (ГК-73М) від удару предметом знизу.
6. Перехід до затримання після відбиття нападу.

Надягання кайданків

План практичного заняття 1

1. Техніка діставання кайданків. Хвати кайданків (пістолетний, звичайний).
2. Надягання кайданків (зі сторони мізинця) у положенні, коли правопорушник стоїть та не чинить опору (при співпраці).
3. Надягання кайданків (зі сторони великого пальця) у положенні, коли правопорушник стоїть та не чинить опору (при співпраці).

План практичного заняття 2

1. Надягання кайданків (зі сторони великого пальця) у положенні, коли правопорушник стоїть та не чинить опору (при співпраці).

2. Надягання кайданків у положенні, коли правопорушник стоїть на колінах.

План практичного заняття 3

1. Надягання кайданків у положенні, коли правопорушник стоїть на колінах.
2. Переведення правопорушника у положення лежачи для надягання кайданок.
3. Надягання кайданків у положенні, коли правопорушник лежить на животі (високий ступінь загрози).

План практичного заняття 4

1. Надягання кайданків у положенні, коли правопорушник лежить на животі (високий ступінь загрози).
2. Проведення підйому правопорушника у кайданках з положення лежачи та його конвоювання.

План практичного заняття 5

1. Взаємодія поліцейських під час надягання кайданків у положенні лежачи після застосування заходів фізичного впливу.
2. Взаємодія поліцейських під час надягання кайданків на правопорушника у положенні лежачи на животі під погрозою застосування вогнепальної зброї (високий ступінь загрози).
3. Проведення повного обшуку у положенні, коли порушник лежить на животі.

План практичного заняття 6

1. Переведення підозрілої особи у положення для проведення поверхневої перевірки.
2. Поверхнева перевірка у положенні, коли порушник стоїть.
3. Поверхнева перевірка у положенні, коли порушник стоїть на колінах.

План практичного заняття 7

1. Повалення правопорушника на спину за волосся (голову) з положення «руки в замку ззаду».
2. Повалення правопорушника на спину із положення «руки за головою».
3. Задушливий прийом із переведенням у положення лежачи.

План практичного заняття 8

1. Взаємодія поліцейських при затриманні правопорушника.
2. Взаємодія поліцейських при поваленні правопорушника за шию, голову.

План практичного заняття 9

1. Переведення порушника у положення лежачи для проведення поверхневої перевірки.

2. Поверхневої перевірка у положенні, коли порушник лежить обличчям вниз.

РОБОТА В КОМАНДІ. КОНТАКТ І ПРИКРИТТЯ

План практичного заняття

1. Тактика дій поліцейського, який здійснює контакт.
2. Тактика дій поліцейського, який здійснює прикриття.
3. Тактика дій поліцейського під час виїзду на місце події.
4. Тактика дій поліцейського при зупинці пішоходів та транспортних засобів.
5. Тактика дій поліцейського із забезпечення безпеки на місці події.
6. Тактика дій поліцейських при поверхневій перевірці та огляду.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

За результатами освітнього процесу слухачі складають комплексний підсумковий іспит, який проходить у два етапи: у вигляді електронного тестування та практичного відпрацювання навичок охорони публічного порядку на прикладі ситуативних завдань.

Комплексний підсумковий іспит проводиться в останній день підвищення кваліфікації патрульних поліцейських та є завершальним етапом закріплення знань із усіх запланованих тем. За результатами комплексного підсумкового іспиту визначається рівень знань слухача.

Тестування охоплює питання, поділені на блоки відповідно до навчальних тем, що вивчалися впродовж навчального курсу. Комп'ютерна програма в довільній формі обирає питання, що відповідають блокам питань із навчальних тем.

Критерії оцінки знань, умінь і навичок слухачів:

- опанування понять і принципів проблеми, яка розглядається;
- знання та розуміння змісту предмета вивчення, його зв'язків із фундаментальними закономірностями розвитку науки й суспільства;
- знання й розуміння наукових методів дослідження, викладення матеріалу, умінь використовувати їх у теоретичній і практичній діяльності;
- переконання, упевненість у своїх знаннях і наукових поглядах, умінь їх обґрунтовувати, захищати й використовувати на практиці;
- умінь користуватися бібліографією з предмета вивчення, підготовка конспекту, плану;
- умінь обрати раціональний шлях набуття знань і пошуку оптимального виконання поставлених завдань;
- орієнтація на практичне застосування знань.

Переведення рейтингу слухача в традиційну оцінку здійснюють за такою схемою:

Підсумковий рейтинг	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
91–100	A	Відмінно
81–90	B	Добре
71–80	C	
61–70	D	Задовільно
51–60	E	
31–50	FX	Незадовільно
0–30	F	

Сертифікати отримують слухачі, які отримали оцінку не нижче «задовільно».

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

До теми 1.1

1. Поняття прав і свобод людини та громадянина.
2. Ознаки основних прав і свобод людини та громадянина.
3. Класифікація конституційних прав і свобод людини та громадянина.
4. Поняття катування відповідно до Конвенції ООН проти катувань 1984 року.
5. Екстериторіальність норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
6. Розмежування понять «фізичне насильство» та «психічні страждання», вплив цих характеристик на кваліфікацію порушення прав людини.
7. Критерії визначення мінімального рівня жорстокості.
8. Рівні регулювання права людини на свободу та особисту недоторканість.
9. Виключні випадки позбавлення волі відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
10. Обов'язки держави у разі втручання її органів у свободу та особисту недоторканість осіб.
11. Поняття міжнародних стандартів у сфері прав людини.
12. Універсальні міжнародні акти у сфері прав людини
13. Регіональні міжнародні акти у сфері прав людини.
14. Основні принципи при здійсненні правосуддя Європейським Судом з прав людини.

До теми 1.2

1. Дайте визначення дискримінації та розкрийте зміст цього поняття.
2. Визначте види дискримінації.
3. Розкрийте поняття та зміст прямої дискримінації.
4. Визначте, що є непрямою дискримінацією.
5. Поняття та ознаки утиску.
6. Охарактеризуйте підбурювання до дискримінації.
7. Визначте зміст пособництва в дискримінації.
8. У чому полягає відмова в розумному пристосуванні.
9. Зазначте інші прояви дискримінації: віктимізація, сегрегація; публікація дискримінаційних оголошень/реклами (оголошення наміру дискримінувати); злочини на ґрунті нетерпимості;
10. Заходи запобігання та протидії дискримінації.
11. Поняття «дискримінація», її вияви в роботі поліцейських.
12. Захисні ознаки, за якими заборонена дискримінація.
13. Зміст принципу недискримінації, встановленого статтею 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».
14. Підбурювання до дискримінації.

15. Нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії дискримінації в Україні.
16. Запобігання злочинам на ґрунті ненависті.
17. Поняття кримінального та поведінкового профайлінгу.
18. Етнічний профайлінг як різновид расової дискримінації, його вияви в роботі поліцейського.
19. Протидія практиці етнічного профайлінгу.
20. Поняття «гендер» та його складові.
21. Помилки в розумінні та запровадженні гендерного-чутливого підходу.
22. Відповідь на гендерно-обумовлене насильство (насильство у сім'ї, зґвалтування, торгівля людьми).
23. Участь чоловіків і жінок в патрульній службі.
24. Запобігання сексуальним домаганням.
25. Стратегії поліцейських щодо гендерно-обумовленого насильства.
26. Запобігання сексуальним домаганням.

До теми 1.3

1. Цілі ділового спілкування в діяльності патрульних поліцейських.
2. Особливості ділового спілкування.
3. Комунікативні умови спілкування.
4. Складові елементи процесу спілкування.
5. Позиції у спілкуванні.
6. Етикетні формули у спілкуванні.
7. Встановлення контакту.
8. Рефлексія у спілкуванні.
9. Основи кінесики.
10. Майстерність ділового мовлення.
11. Види діалогів.
12. Етапи діалогу.
13. Типовий зміст діалогів в умовах діяльності поліцейської служби.
14. Структура висловлювання при зверненні до громадян.
15. Етика в діловій комунікації.
16. Помилки під час використання питань.
17. Особливості звернень.
18. Використання модальних дієслів.
19. Ознаки маніпуляції.
20. Протидія маніпуляції.
21. Алгоритм вирішення конфлікту.
22. Спілкування з громадянами під час масових заходів.
23. Ознаки прихованого конфлікту.
24. Основи маніпуляції.
25. Основні прийоми маніпуляції.

До теми 1.4

1. Правова основа, підстави і порядок застосування поліцейських заходів.
2. Організація роботи та налагодження партнерських відносин із населенням.
3. Що таке проактивний (проблемно-орієнтований) підхід у діяльності поліції?
4. Що має на меті принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства згідно з Законом України «Про Національну поліцію»?
5. Що належить до сервісних функцій поліції?
6. Як називається принцип співпраці поліції з населенням і групами, щоб зробити територію обслуговування безпечнішою?
7. Взаємодія з громадськістю та органами влади при вирішенні проблем, які виникають у повсякденній роботі поліції.
8. Попередження та реагування поліції на заяви і повідомлення про усі факти вчинення правопорушень та злочинів.
9. Проблеми взаємодії поліції з громадськістю щодо здійснення превентивної роботи серед населення.
10. Форми організації охорони публічного порядку, визначені законодавством України.
11. Сервісна функція поліції. Особливості налагодження партнерських відносин.
12. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності та взаємодія зі слідчими підрозділами.
13. Партнерство поліції та громади у зарубіжних країнах.
14. У чому проявляється довіра населення до поліції як позитивна оціночна реакція груп населення на діяльність поліції?
15. Прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції.
16. Взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування.
17. Спільні проєкти з громадськістю.
18. Залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських.

До теми 1.5

1. Законодавство про протидію торгівлі людьми.
2. Поняття та причини торгівлі людьми.
3. Прояви та різновиди торгівлі людьми.
4. Стратегія та напрями протидії торгівлі людьми.
5. Ідентифікація та допомога потерпілим від торгівлі людьми.
6. Дотримання прав людини у роботі з постраждалими від торгівлі людьми.
7. Етичні принципи у роботі з потерпілими від торгівлі людьми.
8. Процес ідентифікації потерпілих від торгівлі людьми.

9. Чинники, які сприяють зростанню попиту на торгівлю людьми.
10. Система заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до торгівлі людьми.

До теми 1.6

1. Коло осіб, на яких розповсюджується дія Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
2. Визначення термінів «домашнє насильство», «фізичне насильство», «сексуальне насильство», «економічне насильство», «психологічне насильство».
3. Порядок взаємодії суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
4. Поняття жорстокого поводження з дітьми.
5. Поняття спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству.
6. Порядок застосування окремих спеціальних заходів працівниками поліції.

До теми 1.7

1. Поняття стресу, види стресу.
2. Загальні ознаки стресу.
3. Адаптація до стресу.
4. Підготовка до стресу.
5. Переживання стресу.
6. Рефреймінг.
7. Вихід зі стресу.
8. Особливості надання термінової психологічної допомоги у складних стресових ситуаціях.
9. Складні стресові ситуації.
10. Термінова психологічна допомога у випадках апатії.
11. Термінова психологічна допомога у випадках страху.
12. Термінова психологічна допомога у випадках неконтрольованої рухової активності.
13. Термінова психологічна допомога у випадках агресії.
14. Термінова психологічна допомога у випадках плачу.
15. Термінова психологічна допомога у випадках істерики.
16. Термінова психологічна допомога у випадках спілкування із жертвою насильства.
17. Термінова психологічна допомога в ситуаціях суїциду.
18. Методи боротьби зі стресом.

До теми 1.8

1. Предмет професійної етики.
2. Що таке професійна солідарність?
3. Що таке корпоративна етика?

4. Загальні принципи професійної етики.
5. У чому полягає завдання професійного етичного кодексу?
6. Що впливає на морально-етичну поведінку у діяльності поліцейського?
7. Основні моральні вимоги до поліцейських.
8. Що таке вияви психологічних змін поліцейського під впливом особливостей професійної діяльності?

До теми 1.9

1. Дайте характеристику обмежень щодо одержання неправомірної вигоди згідно із Законом України «Про запобігання корупції».
2. Назвіть встановлені Законом України «Про запобігання корупції» заходи запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням, що поширюються на державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування
3. Назвіть та дайте коротку характеристику адміністративним стягненням, які застосовуються за порушення, пов'язані з корупцією.
4. Визначте статус Національного агентства з питань запобігання корупції та його склад.
5. Охарактеризуйте обмеження щодо використання службових повноважень чи службового становища відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»
6. Дайте характеристику обмежень щодо одержання подарунків згідно з Законом України «Про запобігання корупції».
7. Назвіть вимоги норм Закону України «Про запобігання корупції» стосовно обмеження сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.
8. Розкрийте зміст норм, які обмежують спільну роботу близьких осіб відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».
9. Опишіть загальні вимоги щодо заповнення декларації відповідно до вимог норм Закону України «Про запобігання корупції».

До теми 2.1

1. Дайте визначення поняття масових заходів.
2. Назвіть види масових заходів.
3. Які бувають загальні характеристики масових заходів?
4. Кого слід повідомляти про проведення масового заходу?
5. Як здійснюється заборона щодо проведення масового заходу?
6. Які обов'язки організаторів масових заходів?
7. Які обов'язки учасників масових заходів?
8. Які повноваження поліцейських із забезпечення проведення масового заходу?
9. Як забезпечується безпека учасників масового заходу?
10. Які основні види масових заходів?

11. Які сили Національної поліції України залучаються до забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заходів?
12. Засоби Національної поліції України, що залучаються до забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заходів.
13. Які підготовчі етапи охорони публічного порядку?
14. Які основні види нарядів патрульної поліції?
15. Як здійснюється посилений варіант несення служби?
16. Як здійснюється особливий варіант несення служби?
17. Як провадиться виконавчий етап охорони публічного порядку?
18. Як провадиться заключний етап охорони публічного порядку?
19. Алгоритм дій патрульного, який виявив ускладнення під час проведення масового спортивного заходу.
20. Які найбільш небезпечні види натовпу?
21. Які бувають характерні риси поведінки людини в натовпі?
22. Як здійснюється відстеження пересування громадян вулицями населеного пункту до місць проведення заходу?
23. Як здійснюється блокування учасниками масових заходів адміністративних будівель або транспортних комунікацій?

До теми 2.2

1. Реквізити документів.
2. Види захисту документів, які видно неозброєним оком.
3. Особливості захисту паперових документів.
4. Особливості захисту пластикових документів.
5. Реквізити документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документи, що супроводжують транспортні засоби
6. Види захисту документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документи, що супроводжують транспортні засоби, які видно неозброєним оком.
7. Особливості захисту паперових документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документи, що супроводжують транспортні засоби.
8. Особливості захисту пластикових документів, що посвідчують особу, її спеціальний статус, та документи, що супроводжують транспортні засоби.

До теми 2.3

1. Назвіть нормативно-правовий акт, що визначає порядок введення правового режиму воєнного стану.
2. У яких випадках вводиться воєнний стан?
3. Який порядок введення воєнного стану?
4. Які обмеження можуть діяти під час воєнного стану?
5. Назвіть завдання підрозділів поліції під час воєнного стану.
6. Назвіть нормативно-правовий акт, що визначає порядок введення правового режиму надзвичайного стану.
7. У яких випадках вводиться надзвичайний стан?

8. Який порядок введення надзвичайного стану?
9. Які обмеження можуть діяти під час надзвичайного стану?
10. Назвіть завдання підрозділів поліції під час надзвичайного стану.

До теми 2.4

1. Характеристика території, де потенційно можливі випадки виявлення вибухонебезпечного предмета?
2. За якими ознаками можна віднести вибухонебезпечний предмет до 1 та 2 класу?
3. Схарактеризуйте види (класифікацію) вибухових пристроїв.
4. Який алгоритм дій працівника поліції у разі безпосереднього виявлення чи отримання інформації про вибухонебезпечні предмети?

До теми 2.5

1. За які адміністративні правопорушення поліція складає протокол про адміністративне правопорушення?
2. Хто уповноважений здійснювати адміністративне затримання і за які правопорушення?
3. Назвіть види джерел доказів у справах про адміністративні правопорушення.
4. Назвіть види постанов по справі про адміністративне правопорушення та порядок їх складання.
5. Які матеріали можуть долучатися до протоколу про адміністративне правопорушення?
6. Хто підписує протокол про адміністративне правопорушення?
7. У яких випадках протокол про адміністративне правопорушення не складається?
8. У яких випадках поліцейські тимчасово вилучають посвідчення водія?
9. У яких випадках поліцейські здійснюють тимчасове затримання транспортного засобу?

До теми 2.6

1. Які нормативно-правові акти регламентують підстави застосування фізичної сили?
2. Які основні принципи застосування континууму сили?
3. Фактори, які визначають особливості застосування заходів примусу (фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї) працівниками поліції?
4. Яка оцінка одягу, можливої озброєності правопорушника і вибір можливих прийомів фізичного впливу?
5. Яка оцінка фізичного та психічного стану правопорушника і вибір можливих прийомів фізичного впливу.
6. Особливості здійснення супроводу (конвоювання) при співпраці правопорушника.
7. Назвати складові вербального самозахисту поліцейського.

8. Які особливості процесів комунікації та їх складові?
9. Елементи професійної поведінки у спілкуванні з різними категоріями громадян.
10. Тактика деескалації ситуації при взаємодії з «проблемними» громадянами.
11. Тактика реагування на вербальні образи.
12. Тактика застосування силових заходів.
13. Основи комунікації.
14. Як здійснюється порядок оцінки обстановки під час затримання правопорушника?
15. Тактика дій поліцейського на місці події.
16. Назвіть особливості зорового контакту та спостереження в процесі комунікації.
17. Особиста безпека при підготовці до несення служби.
18. Які причини травматизму поліцейських та виникнення професійних захворювань під час виконання службових обов'язків.
19. Заходи особистої безпеки та правила техніки безпеки при проведенні спеціальних операцій.
20. Заходи особистої безпеки та правила техніки безпеки при виконанні службових обов'язків.
21. Інструктаж: сутність, види інструктажів, їх зміст та особливості проведення.
22. Особливості здійснення супроводу (конвоювання) при співпраці правопорушника.
23. Застосування працівниками поліції континууму сили, рівні опору, види сили.
24. Правові підстави застосування працівниками поліції фізичної сили.
25. Оцінка одягу, можливої озброєності правопорушника і вибір можливих прийомів фізичного впливу.
26. Оцінка фізичного та психічного стану правопорушника і вибір можливих прийомів фізичного впливу.
27. Порядок проведення поверхневої перевірки особи.
28. Проведення супроводу (конвоювання) при співпраці правопорушника.
29. Демонстрація позиції інтерв'ю.
30. Техніка переходу з «позиції інтерв'ю» у «позицію ескорту (переваги)».
31. Техніка супроводу (конвоювання) при пасивному спротиві правопорушника.
32. Виконання повалення правопорушника за шию.
33. Виконання повалення правопорушника за голову (бровні дуги).
34. Виконання повалення правопорушника за волосся.
35. Виконання загину руки за спину ущемленням зап'ястка.
36. Виконання загину руки за спину із контролем ліктьового суглобу.

37. Проведення супроводу правопорушника із контролем ліктьового суглобу.
38. Виконання кидка із захопленням ніг ззаду.
39. Виконання больового прийому на колінний суглоб.
40. Виконання прийому «важіль руки назовні».
41. Виконання прийому «важіль руки досередини».
42. Виконання прийому «вузол руки назовні».
43. Виконання переведення порушника у положення лежачи (повалення) із застосуванням прийому «вузол руки назовні».
44. Демонстрація стійок працівника поліції до початку застосування спеціального засобу (ГК-73М).
45. Виконання захисних дій гумовим кийком (ГК-73М) від удару предметом збоку.
46. Проведення захисних та контратакуючі дії із використанням гумового кийка (ГК-73М) під час нападу правопорушника, озброєного ножем.
47. Виконання переходу до затримання та після відбиття нападу.
48. Виконання діставання кайданків із тримача для кайданків, основні способи захоплення рукою кайданків.
49. Виконання надягання кайданків у положенні, коли правопорушник стоїть та не чинить опору.
50. Перевірка щільності надягання кайданків.
51. Демонстрація посилення больового впливу у разі непокористорони порушника.
52. Проведення супроводу (конвоювання) порушника.
53. Виконання підйому правопорушника у кайданках із положення лежачи та його конвоювання.
54. Проведення надягання кайданків на порушника у положенні стоячи, стоячи на колінах, лежачи.
55. Надягання кайданків у положенні лежачи двома поліцейськими після застосування заходів фізичного впливу.
56. Надягання кайданків на правопорушника у положенні лежачи на животі під погрозою застосування вогнепальної зброї (високий ступінь загрози) двома (декількома) поліцейськими.
57. Подача команд під час переведення підозрілої особи у положення для проведення поверхневої перевірки.
58. Проведення поверхневої перевірки у положенні, коли порушник стоїть.
59. Проведення поверхневої перевірки у положенні, коли порушник стоїть на колінах.
60. Виконання повалення правопорушника за волосся (голову) з положення «руки в замку ззаду».
61. Виконання задушливого прийому з переведенням у положення лежачи.

62. Проведення повалення правопорушника на спину із положення «руки за головою».
63. Виконання затримання правопорушника двома працівниками поліції.
64. Проведення повалення правопорушника за шию, голову двома поліцейськими, взаємодія поліцейських.
65. Проведення поверхневої перевірки у положенні, коли порушник лежить обличчям вниз.
66. Які обов'язки працівника поліції, який здійснює контакт?
67. Які обов'язки працівника поліції, який здійснює прикриття?
68. Які дії поліцейського під час виїзду на місце події?
69. Які дії поліцейського при зупинці пішоходів та транспортних засобів?
70. Які дії поліцейського із забезпечення безпеки на місці події?
71. Які дії поліцейського при зміні оперативної обстановки?
72. Тактика розташування поліцейських у просторі.
73. Які дії поліцейського у разі виявлення зброї у правопорушника?
74. Які дії поліцейського у разі втручання в його дії сторонніх громадян?

ПЕРЕЛІК СИТУАТИВНИХ ЗАВДАНЬ (КВЕСТІВ)

До теми 1.1.

1. У результаті наукової систематизації прав людини в історичному огляді з'явилася теорія трьох поколінь прав людини. Перше покоління прав людини – невідчужувані особисті (громадянські) і політичні права. Це – право громадянина на свободу думки, совісті та віросповідання, на участь у здійсненні державних справ, на рівність перед законом, право на життя, свободу й безпеку особи, право на гласний розгляд справи незалежним і неупередженим судом тощо. Особисті та політичні права набули юридичної форми спершу в актах конституційного національного права, а згодом і в актах міжнародного права. Перше покоління прав людини є основою індивідуальної свободи і кваліфікується як система негативних прав, що зобов'язують державу утримуватися від втручання у сфери, врегульовані цими правами. Друге покоління прав людини – поглиблення особистих (громадянських) і розвиток соціально-економічних і культурних прав (право на працю, відпочинок, соціальне забезпечення тощо). Друге покоління прав є системою позитивних прав, оскільки можуть реалізовуватися без держави. Третє покоління прав людини можна назвати солідарними (колективними), тобто правами всього людства – правами людини та правами народів. Це право на мир, безпеку, незалежність, на безпечне навколишнє середовище, на соціальний і економічний розвиток як людини, так і людства загалом.

Завдання: Охарактеризуйте становлення четвертого покоління прав людини. Обґрунтуйте свою відповідь.

2. Основоположник доктрини природних невідчужуваних прав людини Джон Локк основним правом громадян вважав право на життя, свободу та майно. Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки (далі – США) 1776 р. проголосила право на життя, свободу і прагнення до щастя. Французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р. основними назвала право на свободу, власність, безпеку та опір пригнобленню. Конституція України 1996 р. у ст. 21 закріпила принцип, згідно з яким права і свободи людини визнані невідчужуваними і непорушними, а право людини на життя – невід'ємним правом кожної людини (ст. 27).

Завдання: Чи можна всі закріплені в Конституції України права і свободи вважати невідчужуваними, непорушними, природними?

Які, на Вашу думку, права людини і громадянина, крім закріплених у Конституції України, є найбільш актуальними для нашої країни в сучасних умовах? Своє рішення аргументуйте політичними і юридичними доводами.

3. Серед основних прав у Конституції України передбачено: право на життя, право на свободу об'єднання в політичні партії, право на користування об'єктами права власності українського народу, право на працю, право на освіту, право на свободу та особисту недоторканість, право на участь в управлінні державними справами, право на страйк, право на результати

інтелектуальної діяльності, право на вільний вибір місця проживання, право на мирні збори та демонстрації, право на підприємницьку діяльність, право на відпочинок, право на свободу думки і слова, право на достатній життєвий рівень, право на охорону здоров'я, право на медичну охорону, право на безпечне навколишнє середовище тощо.

Завдання: З'ясуйте, які із зазначених прав можуть належати людині, а які громадянину. Відповідь обґрунтуйте відповідно до Конституції України з посиланням на конкретні статті.

4. Громадянина К. було затримано за підозрою в організації масових безладів та погромів під час мітингу, який було влаштовано на честь свята першого травня. З метою отримання від нього свідчень, працівники територіального управління Національної поліції України примушували останнього тривалий час стояти з широко розставленими ногами, підпираючи руками стіну, позбавляли їжі, води та сну, застосовували електричний струм для отримання зізнання.

Завдання: Дайте правову оцінку діям правоохоронних органів. Які види жорстокого поводження застосовувалися, на вашу думку, до гр. К.?

5. Громадянину Н. під час його утримання під вартою в ізоляторі тимчасового тримання (далі – ІТТ) було здійснене примусове годування. Ні медичного висновку щодо необхідності такого годування, ні обов'язкового протоколу цієї процедури не було. При цьому для подолання опору затриманого гр. Н. до нього застосовувалися такі обмежувальні засоби, як кайданки, роторозширювач, а також гумова трубка, призначена для встромляння у стравохід.

Завдання: Дайте правову оцінку діям правоохоронних органів. Чим відрізняється катування від інших форм жорстокого поводження, що заборонені Конвенцією?

6. Юридичний обов'язок – гарантована законом міра суспільно необхідної поведінки особи. Обов'язок нерозривно пов'язаний із правом, тому що обов'язок є засобом забезпечення прав. У п. 2 ст. 29 Загальної декларації прав людини визначено, що «при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна піддаватися лише таким обмеженням, які встановлено законом винятково з метою забезпечення належного визнання й поваги до прав і свобод інших та задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку й загального добробуту в демократичному суспільстві». Використання людиною своїх прав одночасно передбачає її обов'язок захищати ці права заради себе та інших.

Завдання: З'ясуйте, які обов'язки людини та громадянина закріплені у Конституції України. Відповідь обґрунтуйте з посиланням на статті Основного Закону.

7. Громадянин С., перебуваючи під вартою в ІТТ під час досудового розслідування, скаржився адміністрації установи на неналежні фізичні умови утримання під вартою, а саме: переповненість камери, в якій він утримувався (особистий простір громадянина С. в камері становив 1–2,5 м²); заявник лише раз на тиждень мав змогу приймати душ та прати білизну; утримання заявника у таких умовах протягом тривалого часу. Адміністрація ІТТ скарги залишала без задоволення, мотивуючи тим, що умови утримання під вартою відповідають чинним нормативам.

Завдання: Чи є, на Вашу думку, в діях адміністрації ІТТ порушення ст. 28 Конституції України та ст. 3. Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод? Які види жорстокого поводження застосовувалися, на Вашу думку, до гр. С.?

8. Суддею Шевченківського районного суду м. Львова за поданням слідчого взятий під варту громадянин К., підозрюваний у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК (Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – вчинені повторно або групою осіб). Обираючи таку міру запобіжного заходу, суд послався на тяжкість вчиненого злочину. Проте суд не надав оцінки тому факту, що громадянин К. мав постійне місце проживання, був інвалідом І групи категорії А з ампутацією ніг, а тому потребував постійного стороннього догляду.

Завдання: Чи дотримані були слідчим і судом вимоги ч. 1 ст. 5 Конвенції? Чи були підстави для обрання менш суворого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі? Наведіть відповідні правові позиції Європейського суду з прав людини відповідно до цієї ситуації.

9. Громадянин К. був затриманий працівниками Головного управління Національної поліції України (далі – ГУ НП) під час мирної акції протесту проти рішення Уряду щодо підвищення цін на опалення без зазначення у складеному протоколі підстав, дати затримання, пояснень затриманого тощо. Затримання відбулося 12 листопада 2015 року, а 17 листопада громадянин К. без пояснення причин був відпущений. Останній звернувся до Конституційного Суду України із поданням про порушення норми ст. 29 Конституції України в частині незаконного затримання.

Завдання: Дайте правову оцінку діям Національної поліції та громадянина. Як вирішити це питання? Чи є це в компетенції Конституційного Суду України?

10. Держава, яка знаходиться на Європейському континенті, не ратифікувала та не визнала правомочність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) від 16.12.1966 на своїй території. Натомість Основний Закон цієї держави включав та гарантував

увесь перелік демократичних прав і свобод, що містили зазначені міжнародні документи. Незважаючи на це, в країні постійно порушуються права і свободи людини і громадянина. Постійно відбуваються утиски політично активних громадян, відбувається згортання процесів демократизації, активно винищуються інститути громадянського суспільства. В таких умовах постійно порушується право людини на свободу та недоторканість. Група громадян, що потерпали від гонінь з боку держави, зокрема у вигляді позбавлення волі, іммігрували і вирішили позиватися до Європейського суду з прав людини.

Завдання: Чи мають право ці особи позиватися до Європейського суду з прав людини, і якою, на Вашу думку, повинна бути позиція суду?

11. Громадянин Петров В. з метою захисту свого майна встановив на своєму подвір'ї камеру відеоспостереження, що працює цілодобово. Його сусід – громадянин Черненко О. – випадково дізнався, що ця камера здійснює відеозапис того, що відбувається і на частині його подвір'я. На прохання Черненко О. перевстановити камеру Петров В. відмовився, заявивши, що він не має на меті стежити за Черненко О., а лише намагається за особистої відсутності у помешканні здійснювати нагляд за своїм майном.

Громадянин Черненко О. вирішив позиватися до суду, вважаючи таку відеозйомку втручанням у його приватне життя.

Завдання: Проаналізуйте з конституційно-правового погляду ситуацію, що склалася. Якими правовими аргументами громадянин Черненко О. може мотивувати свій позов? Спрогнозуйте, яке рішення може ухвалити суд загальної юрисдикції. Відповідь обґрунтуйте юридично і практично.

До теми 1.2

1. У великій компанії після того, як стало відомо про гомосексуальну орієнтацію одного з працівників, він став жертвою дискримінації. Директор компанії неодноразово викликав його до себе і погрожував знайти підстави для його звільнення, оскільки «такі» працівники йому не потрібні. Також і колеги розпочали свою кампанію цькування цього працівника – у хід ішло все, починаючи від банального ігнорування, пліток про нього та прямих образ до саботування роботи, яку він виконував. Не витримавши такого тиску, працівник вирішив звільнитися за власним бажанням.

Завдання:

– Визначте вид/види дискримінації, передбачені Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

– Назвіть, які законодавчі принципи недискримінації було порушено в цій ситуації (ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»).

– Вкажіть, які відносини, передбачені ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», було порушено цими суб'єктами (протокол 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо заборони дискримінації).

- Визначте форми і способи дискримінації (пряма, непряма, утиск, пособництво та інші), які мали місце в цій ситуації.
- Дайте юридичну оцінку та запропонуйте заходи запобігання цьому виду дискримінації.

2. У місті Н., де мешкає багато мігрантів–вихідців з країн Африки та Азії, серед поліцейських під час несення служби по забезпеченню публічної безпеки і порядку поширеною є практика затримання представників спільнот мігрантів для перевірки документів, особистого огляду та огляду речей. Такі інциденти трапляються значно частіше, ніж відповідні затримання та перевірки етнічних українців, а також здебільшого у поліцейських немає жодних орієнтувань, які б свідчили про те, що певне правопорушення могло бути скоєне представником африканської або азійської спільноти.

Завдання:

- Визначте вид/види дискримінації, передбачені Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р.
- Назвіть, які законодавчі принципи недискримінації було порушено в цій ситуації (ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р.).
- Вкажіть, які відносини, передбачені ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р., було порушено цими суб'єктами (протокол 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо заборони дискримінації).
- Визначте форми і способи дискримінації (пряма, непряма, утиск, пособництво та інші), які мали місце в цій ситуації.
- Дайте юридичну оцінку та запропонуйте заходи запобігання цьому виду дискримінації.

3. На території селища Ч., в якому проживає значна ромська громада, є дві школи – одна в центрі села, а інша, стара, – на околиці. Традиційно склалося, що школи були сегреговані. У школі на околиці, яка не мала ні відповідного рівня підготовки вчителів, ані забезпеченості навчально-методичними матеріалами, навчалися винятково ромські діти; у школі в центрі села – винятково українці. Будь-які спроби ромських батьків, які прагнули до кращої освіти для своїх дітей, перевести їх до школи в центрі, наштовхувалися на спротив батьків – українців. Останні влаштовували акції протесту, чинили тиск на адміністрацію школи, погрожували забрати своїх дітей і перевести їх до інших шкіл, скаржилися до державних органів тощо.

Завдання:

- Визначте вид/види дискримінації, передбачені Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р.

– Назвіть, які законодавчі принципи недискримінації було порушено в цій ситуації (ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р.).

– Вкажіть, які відносини, передбачені ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р., було порушено цими суб'єктами (протокол 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо заборони дискримінації).

– Визначте форми і способи дискримінації (пряма, непряма, утиск, пособництво та інші), які мали місце в цій ситуації.

– Дайте юридичну оцінку та запропонуйте заходи запобігання цьому виду дискримінації.

4. Після російської анексії АР Крим до області В. переїхало багато кримських татар–салафітів. Послідовники салафізму є ультраконсервативними, виступають проти внесення в іслам елементів світського суспільства та інших релігій, а відповідно проживають доволі закритою спільнотою, відсторонено від інших. Відповідно, багато ініціатив місцевих мешканців, у своїй більшості необізнаних із постулатами салафізму та особливостями життя цієї кримськотатарської громади, які мають на меті допомогти громаді інтегруватися, наштовхуються на неприйняття з її боку. Це, своєю чергою, посилює рівень недовіри між громадами, призводить до конфліктних інцидентів.

Завдання:

– Визначте вид/види дискримінації, передбачені Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р.

– Назвіть, які законодавчі принципи недискримінації було порушено в цій ситуації (ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р.).

– Вкажіть, які відносини, передбачені ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 2013 р., із змінами 2014 р., було порушено цими суб'єктами (протокол 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо заборони дискримінації).

– Визначте форми і способи дискримінації (пряма, непряма, утиск, пособництво та інші), які мали місце в цій ситуації.

– Дайте юридичну оцінку та запропонуйте заходи запобігання цьому виду дискримінації.

5. Визначте форму дискримінації.

1. Чи має особа, яка скаржиться на дискримінацію, певну ознаку, за якою заборонена дискримінація?

2. Якщо встановлено, що особа чи група осіб мають ознаку, за якою заборонена дискримінація, потрібно встановити, чи була саме ця ознака причиною відмінності у поводженні, яка призвела до порушення прав.

3. Оскільки пряма дискримінація є «менш прихильним ставленням [...] в аналогічній ситуації», то її встановлення завжди вимагає проведення порівняння між особою або групою осіб, які, як передбачається, через свою певну ознаку зазнали менш прихильного ставлення, та іншою особою або групою осіб, які такого ставлення не зазнали або не могли б зазнати у зв'язку з тим, що їхня відповідна ознака є відмінною. При цьому треба зазначити, що від коректного вибору компаратора (тієї особи або групи осіб, з якою проводиться порівняння) значною мірою залежить результат справи.

4. Наявність наміру (умислу) в особи, яка створила ситуацію різного, менш прихильного ставлення, чим обмежила інших осіб у визнанні, реалізації або користуванні тим чи іншим правом, для встановлення факту прямої дискримінації не має значення. Саме тому Законом пряма дискримінація визначається як «ситуація», оскільки, зокрема, вона може виникати й у результаті певних рішень, дій або бездіяльності, дискримінаційність яких не була ціллю та могла навіть не передбачатися.

6. Визначте, за якими ознаками можна кваліфікувати утиск.

- словесні образи, коментарі або натяки, спрямовані на приниження гідності людини через, наприклад, її колір шкіри, етнічну приналежність, стать, інвалідність, сексуальну орієнтацію тощо;

- образливі сексистські, гомофобні, антисемітські тощо жарти, анекдоти, кпини;

- публічні (зокрема в межах спільного робочого простору) поширення сексистських, ксенофобних, гомофобних та інших друкованих або графічних матеріалів (постерів, листівок, брошур тощо.);

- образливі жести сексистського або ксенофобного характеру;

- ігнорування, ізоляція або сегрегація через стать, етнічну належність, сексуальну орієнтацію тощо;

- акти фізичної агресії та насильства.

7. Як ідентифікувати підбурювання до дискримінації?

8. Поліцейський неодноразово підбурював своїх колег до дискримінаційних дій стосовно мігрантів, зокрема «осіб кавказької національності» та «всіляких там чорних». Відповідно до свідчень колег, він часто казав, що «хороший чурка – мертвий чурка», а про затриманих мігрантів, що «їх треба мочити доти, доки вони не зізнаються, бо інакше роботу свою Ви добре не зробите».

Дайте правову характеристику дій поліцейського в такому разі.

9. Організація лікарів «Платформа життя», яка виступає проти легалізації абортів, вирішила провести демонстрацію в місті Х. та направила відповідне повідомлення до місцевого органу самоврядування. Місцева влада погодила проведення демонстрації та направила поліцейських, які мали розміститися вздовж усього маршруту руху демонстрантів. Перед початком ходи організатори повідомили поліцейських про зміну маршруту, на що отримали відповідь, що в такому випадку це значно ускладнить забезпечення охорони та вжиття заходів

безпеки. Після початку заходу ходу було зірвано опонентами, які жбурляли в демонстрантів яйця та шматки землі, викрикували погрози та образи. Патрульна служба не здійснювала жодних дій аж до моменту, доки не виникла загроза фізичного насилля. Співробітники МВС розділили демонстрантів кордоном. Через деякий час організація лікарів вдруге спробувала провести демонстрацію, але знову зіштовхнулась із контр-демонстрацією. У цьому випадку патрульна служба не вживала жодних заходів для захисту демонстрантів.

Яка з форм дискримінації наявна в такому випадку? Відповідь обґрунтуйте.

10. Ольга хотіла винайняти квартиру та знайшла відповідне оголошення, домовилась про зустріч із власником. Коли вони зустрілися, власник квартири почав розпитувати про те, звідки Ольга. Коли він дізнався, що вона нещодавно переїхала з Донбасу, одразу сказав: «Я не здаватиму квартиру таким людям, як Ви! Я не довіряю переселенцям».

Яка з форм дискримінації наявна в такому випадку? Відповідь обґрунтуйте.

11. Законодавством землі Гессен (Німеччина) передбачено, що всі претенденти на посади державної служби повинні пройти обов'язкові державні курси з правової підготовки. Пріоритет при відборі слухачів курсів віддається особам, які пройшли військову або цивільну службу. При цьому обов'язковому призову на строкову службу в збройних силах та, як альтернативу, цивільну службу підлягають лише чоловіки.

Яка з форм дискримінації наявна в такому випадку? Відповідь обґрунтуйте.

12. У відділку почав працювати новий співробітник. Інші поліцейські вирішили, що він гей та почали коментувати кожен його крок та постійно жартувати з приводу його сексуальної орієнтації.

Яка з форм дискримінації наявна в такому випадку? Відповідь обґрунтуйте.

13. Співробітники дізнаються про ВІЛ-позитивний статус одного з колег та починають писати заяви до керівництва про його звільнення, адже ВІЛ-позитивний статус цього колеги на їх думку загрожує їх безпеці та здоров'ю.

Яка з форм дискримінації наявна в такому випадку? Відповідь обґрунтуйте.

До теми 1.3

1. Вправа «Формулювання питань під час опитування громадян».

Мета: навчитися формулювати питання під час опитування громадян та управляти діалогом.

Учасникам надається перелік закритих запитань і пропонується визначити їх тип. Після цього пропонується їх переформулювати у відкриті, а потім в альтернативні.

1. У Вас є документи?

2. Ви були свідком ...?

3. Ви вживали алкоголь?
4. Вам викликати швидку допомогу?

2. Вправа «Привітання».

Мета: навчитись створювати доброзичливу атмосферу при привітанні та формувати позитивний образ.

Робота в парах із урахуванням паралінгвістики та мови тіла при підході до громадян. Учасники розраховуються на «перший–другий». Перші номери повертаються ліворуч. Другі праворуч. Пари відпрацьовують діалог привітання з дистанції 3-х метрів по хвилині кожний у ролі працівника. За бажання 1 пара відтворює діалог перед усіма учасниками. З групою аналізується ефективність комунікації. Наочно можна продемонструвати у вигляді голосування за питанням: «Підніміть руку, хто відчув атмосферу доброзичливості?»

3. Вправа «Стилі спілкування»

Мета: навчитись визначати тип темпераменту та стиль спілкування.

Викликаються 3 слухачі, кожному з яких пропонується у стислій промові відтворити примітивний, авторитарний або договірний стиль спілкування без оголошення назви стилю. Ще 3 учасники в ролі працівників відтворюють службовий діалог. В дискусії група визначає стиль «громадянина», прийнятність або неприйнятність його використання у службовій діяльності засобів спілкування та комунікації працівника.

Поняття про адресант та розбіжності в етикетних формулах. Підбиття підсумків. Пояснення структури діалогу та особливостей його управління.

4. Вправа в міні-групах «Підготовка питань для опитування»

Мета: напрацювання вербальних конструкцій для спілкування з певними категоріями громадян.

3 учасників формуються з 5 груп. В міні-групах дається завдання розробити питання для певного типу громадян: опитування потерпілого, дитини, іноземця, особи у стані сп'яніння, провокатора під час масових заходів, а також алгоритми та вислови для нейтралізації провокатора, при роботі з натовпом.

5. Вправа в міні-групах «Опитування громадян»

Мета: опанувати навички ведення опитування певних категорій громадян.

Рольова гра групами проводиться за «типом», над яким вони працювали в попередній вправі, після чого надаються рекомендації. Пояснення і аналіз каналів комунікації.

6. Вправа «Конфлікт і темперамент».

Учасниками демонструється реакція на конфлікт різних типів темпераменту. Дискусія на прикладі карти конфліктів.

7. Вправа 2 «Подолання бар'єрів спілкування».

Мета: Усвідомити прості та точні методи транслявання повідомлення без втрат.

Передавання фрази з 10 слів «по ланцюгу» в 3-х групах для демонстрації втрати змісту комунікації. Групи шикуються за естафетним принципом і на

швидкість передають один одному фразу «на вухо», щоб не чула решта учасників групи: Після повідомлення фрази останньому учаснику «ланцюга» записується час. В підсумку аналізується зміст повідомлення, висловлений останнім учасником перед групою, та робляться висновки про причини втрати повідомлення: комунікативні, психологічні, фізіологічні.

У дискусії розглядаються засоби підвищення уваги, пам'яті, швидкісного зняття інформації та точного передання інформації.

8. Вправа «Я – висловлювання», «Умовне погодження», «Промовляння почуттів».

Учасників просять виконувати вправи за запропонованою формою на слайді. Почергово за списком використати декілька ситуацій маніпуляцій, які надані в матеріалах. Дискусія про форми вирішення групового конфлікту. Пояснення сутності, розгляд прикладів.

9. Вправа «Дорослий–Дорослий».

Мета: Опанувати навички вербальної комунікації з метою безконфліктного спілкування та протидії маніпуляції.

Переформулювання питань на основі списку маніпуляцій.

1. Заперечення
2. Посилання до авторитетів
3. Аргумент до жадоби
4. Аргумент до лестощів
5. Аргумент до жалощів
6. Зміщення вини на іншого
7. Апеляція до природного
8. Псевдонауковість висловлювань
9. Гра у простачка
10. Обіцянки

10. Вправа 5 «Привітання і закінчення розмови», Вправа «Вирахуй маніпулятора», «Розпізнаємо брехню», «Зберігайте спокій, громадяни», «Нейтралізуй провокатора», «Взаємодія з колегами під час масових заходів».

Мета: Опанувати навички візуальної діагностики, вербальної та невербальної комунікації в професійній діяльності.

В групах розробляються учасниками заходи щодо відповідних ситуацій. Група поділяється на 2 частини: поліцейські та громадяни для загальної гри. Поліцейські вираховують брехню серед свідків, організатора, провокатора та затримують виконавця.

Пояснення труднощів у спілкуванні феноменологічним принципом (у кожної людини свої складнощі). Проведення кейсів.

До теми 1.4

1.3 метою розвитку та укріплення дружніх і партнерських відносин, двостороннього співробітництва на підґрунті взаємоповаги, суверенітету, рівноправ'я, взаєморозуміння заради взаємного блага та співробітництва у запобіганні та боротьбі зі злочинами МВС України та МВС Грузії уклало 20 жовтня

2011 року Угоду про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю, яка набрала чинності для України 20 жовтня 2011 року. МВС України передало 25 листопада 2011 року оригінал Угоди до Міністерства закордонних справ України.

Визначте правомірність дій МВС України.

2. Працівники поліції затримали іноземця Б. за вчинення ним адміністративного правопорушення. Під час установлення особи затриманого, з'ясувалося, що він на законних підставах перебуває на території України. На підставі того, що іноземець Б. вчинив адміністративне правопорушення, йому було запропоновано протягом двадцяти чотирьох годин залишити межі нашої держави.

Про порушення якого конституційного права людини йдеться у цьому випадку? До якої групи прав людини за своїм змістом воно належить? Які ще права людини належать до цієї групи?

3. Після робочої зміни у вечірній час слідчим у парку виявлено скупчення молодих людей віком близько 18–25 років чисельністю 9 осіб. Компанія, очевидно збуджена після футбольного матчу своєї команди, скандувала різні гасла та викрики, чим турбували перехожих.

Яку модель поведінки має обрати слідчий у цій ситуації?

Які способи мінімізації напруженості слід застосувати у цьому випадку?

4. Петро Петренко (19 років) уперше вчинив крадіжку. Під час розслідування справи він щиро покаявся. Рішенням суду Петренко був переданий на поруки трудовому колективу заводу поліетиленових виробів, на якому він працює оператором лінії з виготовлення поліетиленової плівки. Утім, через два дні (у вихідний день) Петренко вчинив дрібне хуліганство, про що було складено протокол.

Як вплине це правопорушення на подальшу долю Петренка?

Чи відновлюватиметься провадження у справі Петренка?

5. До бару «Світанок», що знаходиться на вул. Алма-Атинській, о 19 годині, у вільний від роботи час, в цивільному одязі зайшов Скачко, який працює офіцером патрульної поліції.

Перебуваючи в барі, Скачко помітив, що четверо чоловіків, будучи напідпитку, побачивши в одного з відвідувачів значну суму грошей, намагалися заволодіти ними. Скачко на ці протиправні дії не відреагував.

Визначте правомірність дій Скачка.

З'ясуйте порядок дій працівників поліції у наведеній ситуації.

6. До територіального відділу поліції надійшов запит народного депутата України, щодо надання можливості бути присутнім при проведенні слідчого експерименту в кримінальному провадженні, яке перебуває у слідчого Сидоренка В. П. Народний депутат України виявив намір безпосередньо брати участь у проведенні слідчої дії. Керівник поліції, якому було адресовано цей

запит, повідомив народного депутата України за один день до дати розгляду про день і місце розгляду запиту.

Визначте правомірність дій керівника відділу поліції.

7. Повертаючись із роботи додому, патрульний поліцейський Миронов В. С. затримав гр-на Сидорова, який, перебуваючи в громадському місці в стані алкогольного сп'яніння, голосно лаявся та чіплявся з образами до громадян. На зауваження працівника поліції гр-н Сидоров не відреагував. Після цього патрульний поліцейський на чистому аркуші формату А-4 склав на нього протокол про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185 КУпАП (Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника поліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця).

Оцініть дії поліцейського.

Визначте, які норми адміністративно-процесуального законодавства було порушено.

Які адміністративно-процесуальні документи необхідно скласти?

8. У зв'язку зі спрацюванням сигналу тривоги на пульт поліції охорони надійшло повідомлення про несанкціоноване відкриття дверей оселі громадянина П.

За місцем надання охоронних послуг прибув наряд поліції охорони. Поліцейські, переконавшись (візуально), що дійсно входні двері оселі відкриті шляхом злому, не наважились зайти до двору, мотивуючи наявністю напису «приватна власність».

Поліцейські охорони на місце події викликали слідчо-оперативну групу.

Який алгоритм дій поліцейських щодо зазначеної події?

Яких помилок допустились поліцейські?

До теми 1.5

1. На дільницю патрулювання працівників патрульної служби повернулася молода жінка, яка була відсутньою вдома декілька років. Патрульним стало відомо, що одразу після повернення вона звернулася за оформленням нового паспорта.

Завдання.

Які першочергові дії працівників патрульної служби?

Які запитання патрульні можуть поставити жінці для з'ясування ситуації?

Які ознаки можуть вказати на наявність торгівлі людьми при аналізі інформації, отриманої під час бесіди з жінкою?

Які подальші дії працівників патрульної служби?

2. На маршруті патрулювання працівників патрульної служби проживає сім'я, дружина важко хворіє і не працює, а чоловік багато років був на заробітках. Патрульні мають інформацію, що чоловік працює у Москві. Раптом

їм стало відомо, що чоловік повернувся і вже більше, ніж місяць, перебуває у лікарні. Сусіди говорять, що повернувся ні з чим.

Завдання.

Які першочергові дії працівників патрульної служби?

Які запитання (і кому) патрульні можуть поставити для з'ясування ситуації?

Які ознаки можуть вказати на наявність торгівлі людьми при аналізі отриманої інформації?

Які подальші дії працівників патрульної служби?

3. До працівників патрульної служби звернулася сусідка жінки, яка працювала прачкою за кордоном. Вона також розповіла про намагання цієї жінки висунути претензії до фірми, яка їй запропонувала працевлаштування та обманула, але, як повідомила сусідка, та отримала тільки погрози.

Завдання.

Які першочергові дії працівників патрульної служби?

Які запитання працівники патрульної служби можуть поставити жінці для з'ясування ситуації?

Які ознаки можуть вказати на наявність торгівлі людьми при аналізі інформації, отриманої під час бесіди з жінкою?

Які подальші дії працівників патрульної служби?

4. При патрулюванні території поліцейські (патрульні) звернули увагу на молоду дівчину, яка поряд із кіоском просить гроші в перехожих та покупців. Останні зупинися для з'ясування обставин та надання можливої допомоги.

Завдання.

Які першочергові дії працівників патрульної служби?

Які запитання працівники патрульної служби можуть поставити жінці для з'ясування ситуації?

Які ознаки можуть вказати на наявність торгівлі людьми при аналізі інформації, отриманої під час бесіди з жінкою?

Які подальші дії працівників патрульної служби?

5. При патрулюванні території на автовокзалі поліцейські звернули увагу на неохайно одягненого, ймовірно хворого літнього чоловіка з сумкою.

Завдання.

Які першочергові дії працівників патрульної служби?

Які запитання працівники патрульної служби можуть поставити жінці для з'ясування ситуації?

Які ознаки можуть вказати на наявність торгівлі людьми при аналізі інформації, отриманої під час бесіди з жінкою?

Які подальші дії працівників патрульної служби?

До теми 1.6

1. Жінка 65 років скаржиться на те, що її донька (40 років) погано ставиться до дитини: принижує дівчинку, часто підіймає на неї руку. Інколи були такі випадки, що мама виганяла дівчинку з дому вночі, і дитина приходила ночувати до бабусі. Мати забороняє дівчині дружити з тими дівчатами, з ким вона хоче. Також принципово не купує того одягу, що просить дівчинка. Мама вважає, що тільки вона краще за всіх знає і розуміє, що має одягати її дитина. Бабуся намагалася поговорити з мамою дівчинки, проте це було безрезультатно.

Завдання.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які форми насильства вчиняються щодо жертви?

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Які спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству слід застосувати до кривдника?

2. Жінка розповіла, що вже 5 років поспіль страждає від побиття та знущання зі сторони свого чоловіка. Дуже часто все це відбувається на очах їхнього 8-річного сина. Чоловік систематично знаходиться у стані алкогольного сп'яніння і у такому стані його знущання ще страшніші. Раніше жінка намагалася втекти від чоловіка до своїх батьків. Але чоловік, знаючи де вона перебуває, приходив до батьків жінки, розбивав їм вікна у будинку, виламував двері, бив батьків і забирав жінку назад додому. Після декількох таких випадків батьки жінки відмовилися їй допомагати, мовляв «раз вийшла за нього заміж, то й терпи або вирішуй свої проблеми сама».

Завдання.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які форми насильства вчиняються щодо жертви?

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Які спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству слід застосувати до кривдника?

3. Ганна – заміжня жінка. Чоловік – директор фірми, власник свого бізнесу. В них є троє спільних дітей. Мають велику квартиру, заміський будинок, є декілька автомобілів. Діти навчаються в приватній школі та відвідують приватний дитячий садочок. Є няня, яка супроводжує дітей до різних гуртків. Грошей удосталь. Після того, як діти підрости, Ганна вирішила вийти на роботу, щоб займатися улюбленою професією. Але чоловік категорично заборонив виходити на роботу. Сказав, що його жінка повинна займатися хатньою роботою та дітьми, а якщо вона дуже хоче самостійності, то може йти куди захоче, але діти залишаться з ним. Після того, як Ганна заявила про своє бажання йти працювати, чоловік постійно знущається з неї, ображає її при дітях, контролює всі її витрати,

перевіряє чеки на покупки та не дозволяє купувати нічого для себе, тільки для дітей.

Завдання.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які форми насильства вчиняються щодо жертви?

Якою має бути тактика розмови з жертвою та кривдником?

Які спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству слід застосувати до кривдника?

4. До патрульного поліцейського звернулася жінка, яка повідомила, що її сусід – дідусь 75 років. Разом із ним в приватному будинку, який належить йому, проживає сім'я його сина. Дружина померла 3 роки тому, після її смерті життя дідуся перетворилося на пекло. Син поставив йому ліжко у коморі, де є одне маленьке віконце. Дідусь не має можливості виходити з цієї комори без дозволу, навіть вийти в туалет або скористатися ванною він може тільки тоді, коли йому дозволять. Картка для отримання пенсії також знаходиться у сина і останній отримує пенсію, купити щось собі дідусь не може. Син, невістка та діти ставляться до нього зневажливо, постійно ображають та лаються нецензурною лайкою. Дідусь соромиться про це говорити із кимось, окрім своєї сусідки.

Завдання.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються щодо жертви?

Яка причина призвела до вчинення домашнього насильства у цьому випадку?

5. До патрульного поліцейського звернулася жінка, яка розповіла, що її систематично гвалтує чоловік, з яким вона 10 років перебуває у шлюбі. Подружжя має двох дітей (хлопчик, 8 років та дівчинка, 2 роки). В сім'ї постійно відбуваються сварки через те, що Олександр зловживає алкогольними напоями. Під час таких сварок Олександр починає змушувати свою дружину вступити з ним у статевий зв'язок, стверджуючи, що це є її обов'язком перед ним як дружини. Щоб зламати опір дружини він завдає Валентині декілька ударів, а потім гвалтує. Валентина не може кричати та чинити спротив, оскільки поруч знаходяться діти. Вона знайшла в собі сили звернутися до поліції.

Завдання.

Чи можна кваліфікувати цю ситуацію як домашнє насильство? Чому?

Хто є жертвою насильства? Яким чином це можна встановити?

Які види насильства вчиняються щодо жертви?

Яка причина призвела до вчинення домашнього насильства у цьому випадку?

6. До патрульного поліцейського звернулася жінка, яка розповіла, що її систематично гвалтує її чоловік, з яким вона 10 років перебуває у шлюбі. Подружжя має двох дітей (хлопчик, 8 років та дівчинка, 2 роки). В сім'ї постійно відбуваються сварки через те, що Олександр зловживає алкогольними напоями. Під час таких сварок Олександр починає змушувати свою дружину вступити з ним у статевий зв'язок, стверджуючи, що це є її обов'язком перед ним як дружини. Щоб зламати опір дружини він завдає Валентині декілька ударів, а потім гвалтує. Валентина не може кричати та чинити спротив, оскільки поруч знаходяться діти. Вона знайшла в собі сили звернутися до поліції.

Завдання.

За якими індикаторами можна виявити жертву, щодо якої вчиняється насильство в сім'ї?

Чи підпадає дитина під поняття «жорстоке поводження з дитиною»?

7. Під час патрулювання увагу патрульних привернула жінка, одягнена не за сезоном, з малолітньою дитиною. Під час розмови жінка повідомила про те, що чоловік її бив, і вона змушена була втекти з дому, забравши дитину. На обличчі жінки була гематома.

Дії патрульних поліцейських:

Запитують про необхідність надання їй медичної або іншої допомоги (за необхідності викликають швидку медичну допомогу).

З'ясовують усі обставини події.

Записують дані жінки зі слів чи наданих документів.

З'ясовують у жінки, чи хоче вона звернутися до органів поліції з письмовою заявою.

У разі позитивної відповіді доповідають оперативному черговому та доставляють її до територіального ВП для вжиття комплексу заходів щодо потерпілої та її дитини.

У разі відмови звертатись із письмовою заявою, патрульні перепитують, яку допомогу вони можуть надати їй у межах своєї компетенції. Інформують її про можливість звернення до притулку для жінок, які постраждали від домашнього насильства.

8. Отримавши інформацію про вчинення домашнього насильства патрульні поліцейські прибули за вказаною адресою. Двері відчинила жінка та повідомила патрульним, що її чоловік прийшов з роботи у нетверезому стані, кричав, погрожував вигнати з дому та обмежити в наданні коштів на утримання дитини. На момент прибуття патрульних кривдник перебував у спокійному стані в кухні. Дитина заявниці перебувала в іншій кімнаті.

Дії патрульних поліцейських

Повідомляють про причину прибуття та проходять до помешкання, попередньо одержавши згоду.

У помешкання заходять по одному, передбачаючи можливість нападу з-за відчинених дверей.

Перебуваючи в помешканні, з'ясовують обставини та учасників події, та їх місцеперебування на цей момент.

Встановлюють особи учасників події (перевірка документів, перевірка по обліках бази даних поліції), їх фізичний та психологічний стан.

Шляхом візуального огляду помешкання визначають місце спілкування з кривдником і потерпілою особою.

Один із патрульних звертається до чоловіка з проханням пояснити ситуацію, що призвела до виклику наряду, при цьому відводить його у бік, протилежний від місця перебування жінки та дитини. Одночасно фіксує обстановку в квартирі, зокрема наявність речей, які становлять небезпеку для патрульного. Роз'яснює протиправний характер домашнього насильства та відповідальність за його вчинення.

Другий патрульний, зберігаючи візуальний контакт із першим, спілкується з жінкою, візуально оглядає її та дитину на наявність тілесних ушкоджень.

Спілкуючись із жінкою, за її згодою, приймає заяву та роз'яснює порядок розгляду звернення про домашнє насильство. Повідомляє про права, заходи і послуги, якими вона може скористатися відповідно до законодавства та організації, які їх надають.

За наявності підстав вважати, що поведінка кривдника може бути небезпечною для життя і здоров'я інших членів сім'ї, або наявності інформації про перебування кривдника на профілактичному обліку, доставляють його до територіального відділення поліції для вжиття заходів, передбачених законодавством (складання адміністративного протоколу за ст. 173-2 КУпАП), про що складають відповідний рапорт.

Отриману заяву та пояснення про факт вчинення домашнього насильства передають до чергової частини для подальшої її реєстрації та у зв'язку з присутністю дитини під час конфлікту обов'язково зазначають про цей факт в рапорті для подальшої участі працівників ювенальної превенції у вжитті заходів реагування.

9. Отримавши інформацією про вчинення домашнього насильства патрульні поліцейські прибули за вказаною адресою (поліцію викликали сусіди). Двері відчинив збуджений молодий чоловік. З'ясовано, що на кухні знаходиться заплакана бабуся, яка повідомила, що її син постійно над нею знущується, вимагає гроші, б'є та погрожує вбити. Під час з'ясування особи правопорушника черговий ВП повідомив, що зазначений чоловік на цей час перебуває на профілактичному обліку за вчинення домашнього насильства.

Дії патрульних поліцейських

Повідомляють про причину прибуття та проходять до помешкання, попередньо одержавши згоду.

У помешкання заходять по одному, передбачаючи можливість нападу з-за відчинених дверей.

Перебуваючи в помешканні, з'ясовують обставини та учасників події, та їх місцеперебування на цей момент.

Встановлюють особи учасників події (перевірка документів), їх фізичний та психологічний стан.

Шляхом візуального огляду помешкання визначаються місце спілкування з кривдником і потерпілою особою.

Один із патрульних звертається до чоловіка з проханням пояснити ситуацію, що призвела до виклику наряду, при цьому відводить його у бік, протилежний від місця знаходження потерпілої. Одночасно фіксує обстановку в квартирі, зокрема наявність речей, які становлять небезпеку для патрульного. Роз'яснює протиправний характер домашнього насильства та відповідальність за його вчинення.

Другий патрульний, зберігаючи візуальний контакт із першим, спілкується з жінкою, візуально оглядає її на наявність тілесних ушкоджень, з'ясовує, чи потрібна їй медична допомога (за необхідності викликає швидку медичну допомогу).

Спілкуючись із жінкою, за її згодою, приймає заяву та роз'яснює порядок розгляду звернення про домашнє насильство. Повідомляє про права, заходи і послуги, якими вона може скористатися відповідно до законодавства та організації, які їх надають.

За всіма ознаками у патрульних є підстави вважати, що поведінка кривдника може бути небезпечною для життя і здоров'я його матері, та, зважаючи на наявність інформації про перебування кривдника на профілактичному обліку, доставляють його до відділення поліції для вжиття заходів, передбачених законодавством (складання адміністративного протоколу за ст. 173-2 КУпАП), про що складають відповідний рапорт.

Отриману заяву та пояснення про факт вчинення домашнього насильства передають до чергової частини для подальшої її реєстрації.

У разі відмови потерпілої подавати заяву, патрульні інформують її про права, заходи і послуги, якими вона може скористатися відповідно до законодавства та організації, які їх надають. Водночас із кривдником проводять профілактичну бесіду, роз'яснюють протиправний характер домашнього насильства та відповідальність за його вчинення. За необхідності проводять оцінку ризиків та виносять кривднику терміновий заборонний припис.

До теми 1.8

1. Підтвердити або спростувати твердження:

Професійні морально-етичні деформації під впливом деяких особливостей професійної діяльності є специфічними виявами в особі поліцейського таких психологічних змін, які починають негативно впливати на здійснення цієї діяльності і на психологічну структуру самої особи.

Відповіді слід аргументувати теоретично, юридично та на основі аналізу практичної діяльності практичного підрозділу Національної поліції України, який представляють слухачі.

2. Сформулюйте Ваше тлумачення такого положення:

Правил етичної поведінки поліцейських: Професійно виконувати свої службові обов'язки, діяти лише на підставі, у межах повноважень етичної поведінки і в спосіб, що визначені Конституцією, законами України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, міжнародними договорами України, а також цими Правилами.

Відповіді слід аргументувати теоретично, юридично та на основі аналізу практичної діяльності практичного підрозділу Національної поліції України, який представляють слухачі.

3. Доведіть доцільність включення до Правил етичної поведінки поліцейських такої заборони:

Допускати будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками. Яку важливу проблему фіксує це положення у контексті формування морально-етичних якостей поліцейського у рамках взаємовідносин із громадянами.

Відповіді слід аргументувати теоретично, юридично та на основі аналізу практичної діяльності практичного підрозділу Національної поліції України, який представляють слухачі.

До теми 1.9

1. Під час проведення обшуку на одному з державних комбінатів у межах кримінального провадження слідчий старший лейтенант поліції Б. в особистих інтересах, прагнучи отримати неправомірну вигоду, організував навмисну детальну довготривалу перевірку морозильних камер, в яких зберігалася м'ясо-молочна продукція. Цим самим Б. намагався створити ситуацію, за якої керівник комбінату звернувся б до Б. з пропозицією надання йому неправомірної вигоди за пришвидшення обшуку, оскільки довготривала перевірка зазвичай призводить до псування вантажу через різні причини (відключення електроенергії, недодержання санітарних правил тощо). Однак керівник комбінату не звернувся до Б. з бажаною для нього пропозицією. Наслідком цього стало спричинення зазначеному вище комбінату матеріальної шкоди на суму 200 тис. гривень.

Завдання: Кваліфікуйте дії Б. та поясніть відповідь.

2. Керівник одного з відділів кримінальної поліції майор Ш. звернувся до директора одного з приватних підприємств із клопотанням (закликом) про

надання йому неправомірної вигоди за вчинення в інтересах такого підприємця відповідних дій із використанням наданої йому влади.

Завдання: кваліфікуйте дії Ш. та поясніть відповідь.

3. Заступник керівника патрульної служби м. К-нська М. передав своєму племіннику, який ніде не працював, грошові кошти у сумі 1 млн. 200 тис. грн. для придбання та реєстрації на ім'я цього родича автомобіля престижної марки – Acura TLX. Як з'ясувалося пізніше, М. не зміг підтвердити легітимність походження переданих ним грошових коштів, однак фактів отримання ним неправомірної вигоди не вдалося встановити і жодних доказів з цього приводу не було.

Завдання: кваліфікуйте дії М. та поясніть відповідь.

4. До Р., який працював водієм заступника Голови Державної фіскальної служби України, звернулася громадянка Ф. Під час зустрічі, яка відбулася в м. Києві у службовому автомобілі, закріпленому за Р., громадянка Ф. попросила його посприяти у працевлаштуванні її сина «на нормальну посаду» в апарат Державної фіскальної служби України. Як «подяку» за відповідні дії з його боку, вона пообіцяла Р. грошову винагороду в сумі 5000 доларів США. Останній погодився з такою пропозицією та повідомив, що максимум через три тижні її питання буде вирішено позитивно. При цьому Р. дійсно мав намір вчинити відповідні дії по працевлаштуванню сина Ф. Після цього громадяни Р. та Ф. домовилися про час зустрічі у майбутньому, скорегували місце і спосіб передачі грошей.

Завдання: кваліфікуйте дії Р. та поясніть відповідь.

До теми 2.1

1. Алгоритми дій у разі виникнення (проведення) спонтанного масового заходу та неконфліктної поведінки його учасників

Мета патрульного

Запобігти:

виникненню конфлікту,

утворенню неконтрольованого натовпу,

груповим порушенням публічного порядку,

масовим безладам

Забезпечити:

особисту безпеку,

безпеку оточуючих

Особливості проведення спонтанного масового заходу

– організатор (за його наявності) або уповноважений учасник спонтанного масового заходу у довільній формі та в будь-який спосіб невідкладно повідомляє орган Національної поліції України або відповідний орган місцевого самоврядування про дату, час, місце, мету проведення

спонтанного мирного зібрання, а також про заходи, яких необхідно вжити для забезпечення проведення спонтанного мирного зібрання;

– орган Національної поліції України з моменту отримання повідомлення про проведення спонтанного масового заходу невідкладно вживає заходів щодо забезпечення публічного порядку та безпеки та їх відновлення у разі порушення;

– орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування для забезпечення проведення спонтанного масового заходу з моменту отримання повідомлення про проведення такого заходу має вжити заходів для забезпечення його проведення, відповідно до вимог чинного законодавства, повідомляє про такі заходи орган Національної поліції України та учасників спонтанного мирного зібрання, а також може направити за місцем проведення спонтанного мирного зібрання свого представника для оцінки ситуації та організації і здійснення заходів, спрямованих на забезпечення його проведення.

Заходи із забезпечення проведення спонтанного масового заходу мають передбачати:

забезпечення безпеки учасників масового заходу та інших осіб, які знаходяться в місці його проведення;

взаємодію уповноваженого представника органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування з органом Національної поліції і з учасниками спонтанного мирного зібрання.

2. Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання:

1. Повідомлення командира (відповідального чергового) про виявлення спонтанного мирного зібрання.

2. Встановлення організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання.

3. Встановлення особи організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання, мети зібрання, часу його проведення, маршруту.

4. Попередження організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання про їх відповідальність за забезпечення публічної безпеки та публічного порядку.

5. Застосування необхідних превентивних поліцейських заходів у порядку, передбаченому ст.ст. 31–41 Закону України «Про Національну поліцію».

6. Роз'яснення організатору (уповноваженому учаснику) спонтанного мирного зібрання вставленого порядку організації та проведення мирних зібрань, зокрема й контрзібрань.

7. Надання дієвої допомоги щодо узгодження із представниками місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування питань забезпечення публічного порядку та публічної безпеки до часу завершення мирного зібрання.

8. Про результати роботи доповісти командирі (відповідальному черговому).

3. Алгоритм дій патрульного, який виявив ускладнення під час проведення масового спортивного заходу:

1. Повідомлення командира (відповідального чергового) про нештатну ситуацію.

2. За вказівкою командира (відповідального чергового) або старшого наряду від територіального органу Національної поліції забезпечити сегрегацію (розосередження учасників заходу) або виведення осіб, дії яких порушують порядок проведення масового заходу та створюють небезпеку оточуючим, «за межі» заходу.

3. За необхідності забезпечити доставлення таких осіб до найближчого територіального органу Національної поліції.

4. Інформування організатора (уповноваженого учасника) масового заходу про нештатну ситуацію та його попередження про відповідальність за забезпечення публічної безпеки та публічного порядку.

5. Попередження осіб, що порушують порядок проведення масового заходу та створюють небезпеку оточуючим, про їх відповідальність. За необхідності, роз'яснення цим особам порядку організації та проведення мирних зібрань, зокрема й контрзібрань.

6. Застосування необхідних превентивних поліцейських заходів у порядку, передбаченому ст.ст. 31–41 Закону України «Про Національну поліцію».

7. Надання дієвої допомоги щодо узгодження із представниками місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування питань забезпечення публічного порядку та публічної безпеки до часу завершення мирного зібрання.

8. Про результати роботи доповісти командирі (відповідальному черговому).

4. Алгоритм дій при захисті патрульного, які намагаються утворити малі підрозділи (групи)

Дії виконуються у формі виконання різних бойових прийомів, використовуючи бойові порядки «Ремінь (1, 2, 3, 4)», «Ланцюг», «Моноліт», «Кільце», «Кулак», «Клин».

Основним захисним порядком слід вважати «Моноліт».

Бойовий порядок «Ланцюг» є базовим для подальших дій із сегрегації. Одним із основних завдань патрульного за цих умов є проведення поверхневої перевірки уболівальників як перед їх входом до спортивної споруди, так і після закінчення спортивного заходу. Відповідно до ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію» поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведення по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуального огляду речі або транспортного засобу. При цьому поліцейський вказує не тільки можливість наявності у особи речей, обіг яких заборонено чи обмежено або які становлять

загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб, а й речей, які не дозволено проносити на спортивні споруди, як на підставу для такої перевірки. Купівля квитка на перегляд відповідного спортивного заходу є фактичною згодою особи на проведення такої перевірки. Список речей, які не дозволено проносити на спортивні споруди, як правило, вивіщується у місцях продажу квитків та друкується на зворотному боці такого квитка.

5. Біля будівлі районної державної адміністрації відбувається пікет однієї особи, підтриманий членами її родини (1–2 особи) щодо захисту її прав у житлово-комунальній сфері. Особа підготувала декілька плакатів та звертається до перехожих із закликами приєднатися до пікету. Спроб блокування входу до адміністративної будівлі чи проникнення до будівлі учасники пікету не роблять.

Визначте загальний алгоритм

6. Біля будівництва збирається група місцевих активістів – противників забудови. У групі візуально виокремлюється її організатор, який за допомогою гучномовця виголошує гасла, але не закликає перешкоджати діям будівельників чи руйнувати огорожі будівництва.

7. До учасників спонтанного мирного зібрання щодо недостатньої якості харчів у торгівельній мережі, яке відбувається на парковці супермаркету, вийшов адміністратор магазину та намагається вести діалог із організаторами зібрання.

8. Біля будівлі районної державної адміністрації відбувався мітинг щодо захисту її прав громадян у житлово-комунальній сфері. Учасники мітингу підготували декілька плакатів та зверталися до перехожих із закликами приєднатися до мітингу. У результаті кількість учасників мітингу зросла у два–три рази, а деякі групи осіб, які приєдналися до учасників мітингу, почали закликати до блокування входу до адміністративної будівлі та проникнення до будівлі з метою спілкування з її очільниками в їх робочих кабінетах. Організатори мітингу почали робити таким особам зауваження та звернулися за допомогою до патрульних, які забезпечували публічний порядок під час мітингу.

9. Біля будівництва зібралася група місцевих активістів – противників забудови. У групі візуально виокремлюється її організатор, який за допомогою гучномовця проголошує гасла, але не закликає перешкоджати діям будівельників чи руйнувати огорожі будівництва. У цей час із воріт будівництва вийшла група молодиків у будівельних касках та почала сперечатися і погрожувати учасникам зібрання. Один із учасників зібрання викликав патрульних.

10. За зверненням жінки патрульні затримали громадянина – чоловіка цієї жінки – та здійснюють доставляння його до відділу Національної поліції. Під час виходу з під'їзду будинку патрульних зустріла група місцевих мешканців з вимогою відпустити їх товариша.

До теми 2.2

1. Надано зразки документів зі спеціальними засобами захисту: внутрішні національні та закордонні паспорти України; грошові знаки НБУ, посвідчення водія, свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів.

Завдання: Визначити елементи та засоби захисту в наданих документах. Які з них належать до технологічних, фізико-хімічних та поліграфічних? Які засоби захисту повинні бути на наданих документах? Які активні елементи захисту виявляються без спеціального обладнання? Що необхідно перевірити за допомогою збільшувальної лупи та в УФ-променях?

2. Надано зразки документів зі спеціальними засобами захисту: внутрішні національні та закордонні паспорти; свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, страхових полісів на паперовій та пластиковій основі.

Завдання: Визначити наявні елементи захисту документа. Відрізнити, які документи справжні, а які підроблені та визначити які елементи захисту відсутні на підроблених документах. Визначити, які види друку повинні бути на наданому документі і які ознаки підробки були виявлені, з використанням збільшувальної оптичної лупи та лампи з ультрафіолетовим випромінюванням.

До теми 2.3

1. 15.08.2023 о 14-50 год. у м. Львові, пл. Соборна, 9, працівниками поліції був зупинений автомобіль БМВ, н/з АЕ6677СМ, під керуванням гр. Науменко В.Д., 12.11.1975 р.н., який проїхав перехрестя на заборонений сигнал світлофора. Під час спілкування з поліцейськими, водій відразу не пред'являв документи для перевірки, помітно нервував та поспішав залишити місце пригоди. У зв'язку з зазначеною поведінкою водія, поліцейськими було прийнято рішення про проведення поверхневої перевірки транспортного засобу. Патрульним було надано вимогу відкрити кришку багажника транспортного засобу, на що Науменко В.Д. категорично відмовився, пояснив, що автомобіль належить його товаришу та він не може без його дозволу відкривати багажник, вимагав наявності рішення суду про обшук та присутності понятих. Враховуючи зазначені обставини, працівниками поліції було прийнято рішення про адміністративне затримання гр. Науменко В.Д. та доставлення його до ВП.

Завдання: Здійснить юридичний аналіз ситуації.

2. На вимогу поліцейського припинити нецензурну лайку в громадському місці та образливе чіпляння до громадян, гр. А заявив, що йому байдуже щодо усіх, поліції в тому числі, обізвав поліцейського нецензурними словами та схопив за відеореєстратор з намаганням відірвати його.

Завдання: Здійснить юридичний аналіз ситуації.

3. 23.05.2023 року близько 21.40 год. біля парку поліцейські виявили гр. А, який перебував у стані алкогольного сп'яніння, в руках тримав пляшку

вина «ШАБО». На вимогу поліцейського припинити розпивання спиртних напоїв не реагував, пояснюючи, що він святкує день народження і нікому не заважає.

Завдання: Здійснити юридичний аналіз ситуації.

4. 18.02.2023 під час патрулювання працівники поліції отримали інформацію, що невідома особа здійснює постріли з вікна квартири на третьому поверсі будинку № 17 по вул. Симоненка, м. Львів. Піднявшись до визначеного помешкання, працівники поліції виявили власника квартири – гр. Білик Р.Т., 15.09.2002 р. н., тимчасово непрацюючого, який підтвердив, що дійсно здійснював постріли з пневматичної гвинтівки. Як пояснив гр. Білик Р.Т., на козирку балкону утворилася бурулька, яку він намагався збити шваброю. Коли у нього це не вийшло, він взяв свою пневматичну гвинтівку та здійснив з близької відстані три постріли по бурульці. Бурулька від пострілів впала.

Завдання: Здійснити юридичний аналіз ситуації.

5. Громадянин К. придбав у магазині пневматичний газобалонний пістолет А-101, в паспорті якого було зазначено, що він має калібр 4,5 мм. та швидкість польоту кулі 150 метрів за секунду. З метою його випробування К. наступного дня поїхав у Шевченківський гай, який розташований у межах м. Львова. Там він знайшов місце, де не було відпочиваючих і здійснив 20 пострілів з пістолета. В цей момент на постріли звернув увагу наряд патрульної поліції. Гр. К. був доставлений до відділу поліції. Стосовно гр. К. було складено протокол про адміністративне правопорушення за ст. 174 КУпАП, а пістолет було вилучено.

Завдання: Здійснити юридичний аналіз ситуації.

6. 25.07.2023 біля 11.50 год. поліцейський виявив по вул. Кривоноса, 1, м. Львова групу студентів, які біля входу в університет, курили сигарети «Парламент». Студентам К. і М. 17 років, студентам О. та Р. – 18 років. На зауваження поліцейського, студенти пояснили, що вони курять у незабороненому місцевою владою громадському місці біля урни і не вважають, що вчинили правопорушення.

Завдання: Здійснити юридичний аналіз ситуації.

До теми 2.5

1. Під час здійснення патрулювання екіпажем патрульної поліції було помічено хлопця, який перебував у стані сп'яніння та курил на одній із зупинок громадського транспорту, викидаючи при цьому сміття під ноги іншим громадянам, які перебували на зупинці.

Час виконання: 10 хв. Час обговорення: 10 хв.

Ролі:

1. Патруль – 2

2. Правопорушник – 1 (на вимогу патрульного припинити правопорушення, хлопець здійснює спробу втекти)

Всього: 3 учасники

Компетенції патрульних, які перевіряють: алгоритм дій та практичні навички фіксування правопорушення

2. Під час патрулювання екіпажем було помічено двоє дівчат та двоє хлопців, що, перебуваючи у сквері поруч з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, розпивають спиртні напої та викидають порожні пляшки на газон.

Час виконання: 10 хв. Час обговорення: 10 хв.

Ролі:

1. Патруль – 2

2. Правопорушники – 4 (після того, як до них підійшов патруль, один із хлопців наголошує, що його батько є народним депутатом України, і попередив, щоб вони їх не турбували)

3. Свідки – 2

Всього: 8 учасників

Компетенції патрульних, які перевіряють: алгоритм дій та практичні навички фіксування правопорушення

3. Екіпажем патрульної поліції було зупинено легковий автомобіль, що здійснив проїзд на червоний сигнал світлофора.

Час виконання: 10 хв. Час обговорення: 10 хв.

Ролі:

1. Патруль – 2

2. Правопорушник – 1 (показує посвідчення військовослужбовця ЗС України, зухвало себе поводить, пояснює, що він приїхав до міста у терміновій справі і йому ніколи гаяти час на перевірки, тим паче, що він є учасником АТО).

3. Диспетчер – 1

Всього: 4 учасники

Компетенції патрульних, які перевіряють: алгоритм дій та практичні навички фіксування правопорушення

4. Відбулась ДТП за участі двох легкових автомобілів близько 10 години ранку через проїзд водія т/з А на червоний сигнал світлофора. Внаслідок ДТП, тілесних ушкоджень не спричинено. Обидва т/з можуть продовжити рух самостійно. Водії викликали патрульних. Водій т/з А наполягає, що не порушував, а водій т/з Б не дочекався зеленого сигналу зі своєї сторони і рушив швидше, ніж можна було. Патрульні приїхали через 10 хвилини після виклику.

Час виконання: 15 хв. Час обговорення: 15 хв.

Ролі:

Водій т/з А (вимагає викликати його адвоката)

Водій т/з Б

Пасажир т/з Б

Пасажир т/з А (жінка похилого віку, у якої від хвилювання підвищився тиск)

Патрульний – 2

Свідок події, який йшов на роботу

Адвокат

Диспетчер

Всього: 9 учасників

Компетенції патрульних, які перевіряють: алгоритм дій та практичні навички фіксування правопорушення

5. Відбулась ДТП за участі двох легкових автомобілів близько 22.00 год. ймовірно внаслідок недотримання безпечної дистанції з боку т/з А. Внаслідок ДТП, тілесних ушкоджень не спричинено. Обидва т/з можуть продовжити рух самостійно. Водії викликали патрульних. Водій т/з А наполягає на занадто різкому гальмуванні т/з Б. Патрульні приїхали через 4 хвилини після виклику.

Час виконання: 15 хв. Час обговорення: 15 хв.

Ролі:

1. Водій т/з А

2. Водій т/з Б (перебуває у стані алкогольного сп'яніння)

3. Пасажир т/з Б (8-річна дитина)

4. Пасажир т/з А (конфліктна жінка, яка захищає свого чоловіка)

5. Патрульний – 2

6. Кур'єр на мотоциклі, який здійснював обгін, коли відбулась ДТП

7. Диспетчер

Всього: 8 учасників

Компетенції патрульних, які перевіряють: алгоритм дій та практичні навички фіксування адміністративного правопорушення.

До теми 2.6

1. До чергової частини районного відділу о 2 год. 15 хв. по телефону надійшла інформація про шум та крики на третьому поверсі готелю; за попередньою інформацією у конфлікті брали участь 2 особи.

Правопорушники нецензурно висловлювались, ображали один одного, на вимогу працівника готелю припинити антигромадську поведінку – не реагували.

Зареєструвавши отриману інформацію, оперативний черговий по райвідділу Сидоренко В. С. направив на місце події Анохіна А. В. і помічника чергового Михайлова Є. С.

Завдання: визначити послідовність комунікації:

– початкові дії працівника поліції на початковій стадії комунікації;

- деескалація ситуації при взаємодії з «проблемними» людьми;
- реагування на вербальні образи;
- умови, за яких необхідно застосувати силове обмеження;
- управління вербальним спротивом;
- розташування в просторі;
- зоровий контакт;
- етапи спостереження.

2. Поліцейський Ругнов Т. В. і Марципанович В. В. несли службу з охорони адміністративної будівлі. Ругнов охороняв в'їзд на територію установи, який був перегороджений натягнутим тросом.

О 23⁰⁰ до в'їзду під'їхав автомобіль, в якому перебувало 2 осіб – Прокопенко В. М. і Прокопенко М. М.

Ругнов представився і попередив громадян, що в'їзд на територію заборонений. У відповідь на це, грубо нехтуючи законними вимогами працівника поліції, виявивши агресивність, Прокопенко М. М. зняв трос, заїхав на територію, зупинив автомобіль і, вийшовши з нього, розпочав сварку з працівником поліції, в яку втрутився інший пасажир.

Завдання: визначити послідовність комунікації:

- початкові дії працівника поліції на початковій стадії комунікації;
- деескалація ситуації при взаємодії з «проблемними» людьми;
- реагування на вербальні образи;
- умови, за яких необхідно застосувати силове обмеження;
- управління вербальним спротивом;
- розташування в просторі;
- зоровий контакт;
- етапи спостереження.

3. О 19 год. 40 хв. 9 квітня в с. Галиця Ніжинського району, у приватному житловому будинку, виникла пожежа. Від отруєння продуктами горіння загинуло 3 особи (люди похилого віку). Вогнем знищено перекриття площею 5 кв. м та домашні речі. Попередня причина пожежі – порушення правил техніки безпеки при експлуатації електропобутових приладів.

4. Орієнтовно о 15 год. 45 хв. 25 грудня у м. Олександрія на аеродромі в/ч 2269 (належить МВС) під час проведення регламентних робіт при зльоті, на відстані близько 1650 м від контрольної точки аеродрому, впав вертоліт Мі-8, унаслідок чого загинуло 5 осіб.

На місці події працювали аварійно-рятувальні підрозділи МНС, МВС та бригади швидкої медичної допомоги.

Завдання: Проаналізувати можливі небезпеки для працівників Національної поліції та визначити тактику дій щодо забезпечення особистої

безпеки та ефективного виконання службових повноважень. Розробити загальний алгоритм дій в разі ускладнення оперативної обстановки.

5. О 17 год. 39 хв. 16 грудня в м. Харків на проспекті Московський, 248, в квартирі на десятому поверсі шістнадцятиповерхового житлового будинку (1978 року забудови), за попередніми даними, стався вибух газового балону з наступним горінням у чотирьох квартирах. Унаслідок вибуху загинуло 4 особи (із них 2 дитини 2005 р.н. та 2011 р.н.) та постраждало 8 осіб, яких із травмами різних ступенів важкості госпіталізовано. Вибухом зруйновано міжквартирні перегородки, пошкоджені перекриття між 9, 10 та 11 поверхами, втрачено несучі особливості конструкції зовнішньої стіни. Вогнем знищено та пошкоджено майно чотирьох квартир. О 19 год. 34 хв. підрозділами МНС пожежу ліквідовано. Під час гасіння пожежі було врятовано 16 осіб та евакуйовано 184 особи. Всі мешканці будинку тимчасово відселені до родичів та готелів.

До аварійно-рятувальних робіт залучалось 168 осіб та 49 од. техніки, зокрема й від МНС 108 осіб та 27 од. техніки.

Завдання: Проаналізувати можливі небезпеки для працівників Національної поліції та визначити тактику дій щодо забезпечення особистої безпеки та ефективного виконання службових повноважень. Розробити загальний алгоритм дій в разі ускладнення оперативної обстановки.

6. О 11 год. 10 хв. 2 серпня в м. Новомиргород на території ТОВ «Шкіряний завод» під час очищення від мулу відкритого резервуару глибиною 5 м, від отруєння парами відходів виробництва загинуло 3 працівника та 1 працівник у важкому стані госпіталізований до реанімаційного відділення обласної лікарні. О 11 год. 50 хв. підрозділом МНС постраждалого та загиблих піднято з очисного резервуару.

Завдання: Проаналізувати можливі небезпеки для працівників Національної поліції та визначити тактику дій щодо забезпечення особистої безпеки та ефективного виконання службових повноважень. Розробити загальний алгоритм дій у разі ускладнення оперативної обстановки.

7. О 14 год. 25 хв. 19 серпня 2006 року біля с. Новобогданівка Мелітопольського району на артилерійських складах військової частини А2985 (Міноборони) на відкритій ділянці технічної території, де після пожежі 6 травня 2004 року зберігалися залишки порохових зарядів до артилерійських боєприпасів, сталося їх самозаймання та вибух, який призвів до пожежі з подальшою детонацією боєприпасів. Унаслідок події постраждало 4 особи, яких з травмами та опіками середнього ступеню важкості госпіталізовано.

З території військової частини евакуйовано всіх працівників та мешканців. Тимчасово призупинено рух автотранспорту на автошляху Харків–Ялта та потягів на дільниці Мелітополь–Новобогданівка Придніпровської залізниці. Рух автомобільного транспорту та потягів організовано за резервною

схемою. До гасіння залучено спеціальну техніку МНС України. Розгорнуто пункт життєзабезпечення населення та надання медичної допомоги.

Завдання: Проаналізувати можливі небезпеки для працівників Національної поліції та визначити тактику дій щодо забезпечення особистої безпеки та ефективного виконання службових повноважень. Розробити загальний алгоритм дій у разі ускладнення оперативної обстановки.

8. До відділу Національної поліції України надійшла оперативна інформація про гр. Петрова М. І., який розшукується за низку тяжких злочинів. Будучи членом організованої злочинної групи, за останні два роки брав участь у п'ятих пограбуваннях громадян на території Київської та Житомирської областей, в результаті яких чотири особи отримали тяжкі тілесні ушкодження. Стало відомо, що Петрів М. І. перебуватиме на зустрічі у парку ім. Островського Солом'янського району м. Києва. Керівником органу Національної поліції України було ухвалено рішення про затримання і направлено у вказане місце малу групу у складі п'ятих працівників поліції.

Завдання: Визначити порядок дій працівника поліції на місці події:

- роль та обов'язки працівника поліції, який здійснює контакт;
- роль та обов'язки працівника поліції, який здійснює прикриття;
- процес оцінки ситуації;
- правила пильності (руки, можлива зброя, друзі та знайомі, шляхи втечі, рівновага);
- укриття та маскування при наближенні (після контакту, під час контакту, якщо щось змінюється).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Декларація прав дитини, прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20.11.1959. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384
3. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: Резолюція 3452 (XXX) Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_084
4. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку. Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282#Text
5. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999. *Офіційний вісник України*. 2006. № 9. Ст. 592. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 із змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994, Протоколом № 14 від 13.05.2004. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13, № 32. С. 270. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
7. Конституція України від 28.06.1996.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012.
11. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 52. Ст. 455.
12. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text>
13. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 08.07.2022 № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n2>.
14. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
15. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2806-15>

16. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
17. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 21.12.2019.
18. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
19. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
20. Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
21. Про звернення громадян: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 257.
22. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
23. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/876-18>.
24. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
25. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
26. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1550-14>
27. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
28. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>
29. Про затвердження Положення про територіальну оборону України: Указ Президента України від 23.09.2016 № 406/2016.
30. Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>
31. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.2018. *Офіційний вісник України*. 2018. № 29. Ст. 1018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF>
32. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>
33. Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків: постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 16. Ст. 655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D0%BF>

34. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>

35. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017. *Офіційний вісник України*. 2017. № 80. Ст. 2458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF>

36. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013. *Офіційний вісник України*. 2013. № 50. Ст. 1788. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>

37. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004. *Офіційний вісник України*. 2004. № 12. Т. 1. Ст. 740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF>

38. Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013. *Офіційний вісник України*. 2013. № 50. Ст. 1787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/443-2013-%D0%BF>

39. Про затвердження Порядку підготовки і здійснення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки: постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 85. Ст. 2405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2014-%D0%BF>

40. Правила етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>

41. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: наказ МВС України від 23.05.2017 № 440. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17/conv/print1465274188505902>

42. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України: наказ МВС України від 11.10.2018 № 828.

43. Про затвердження Інструкції з організації контролю за виконанням документів у системі МВС України: наказ МВС України від 23.04.2012 № 350. *Офіційний вісник України*. 2012. № 42. Ст. 1646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-12>

44. Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України: наказ МВС України від 14.04.2016. № 296. *Офіційний вісник України*. 2016. № 52. Ст. 1843. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0884-16>

45. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України:

наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n14>

46. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. *Офіційний вісник України*. 2018. № 45. Ст. 1589. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>

47. Про затвердження Інструкції з організації та порядку дій Управління державної охорони України за рівнями терористичних загроз: наказ Управління державної охорони від 30.06.2016 № 185. *Офіційний вісник України*. 2016. № 64. Ст. 2178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1037-16>

48. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

49. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15>

50. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю: наказ МВС України від 01.02.2016 № 70.

51. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події: наказ МВС України від 22.08.2016 № 859. *Офіційний вісник України*. 2016. № 77. Ст. 2583. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16>

52. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: наказ МВС України від 31.10.2016 № 1129. *Офіційний вісник України*. 2017. № 14. Ст. 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17>

53. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text/>

54. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: наказ МВС України та МОЗ України від 09.11.2015 №1452/735. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>

55. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності: наказ

МВС України від 10.12.2015 № 1560. *Офіційний вісник України*. 2016. № 6. Ст. 319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-16>

56. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів НП України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів: наказ МВС України від 23.08.2018 № 706.

57. Про затвердження Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС України: наказ МВС України від 20.10.2017 № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#n13>

58. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ від 03.08.2017 № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text>

59. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Правоохоронних органів України: наказ МВС України від 26.01.2016 № 50.

60. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення: наказ МВС України 04.12.2017 № 987. *Офіційний вісник України*. 2018. № 11. Ст. 405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17>

61. Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406. *Офіційний вісник України*. 2015. № 8. Ст. 203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-15>

62. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>

63. Про затвердження Порядку доступу до виборчої документації тимчасового строку зберігання: наказ Міністерства юстиції України від 13.05.2015 № 674/5. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Ст. 1286. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0529-15>

64. Про затвердження Порядку забезпечення безпеки посадових осіб, щодо яких здійснюється державна охорона у місцях постійного та тимчасового перебування: наказ Управління державної охорони від 27.05.2011 № 210. *Офіційний вісник України*. 2011. № 46. Ст. 1895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0700-11>

65. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Правоохоронних органів України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказ МВС України від 10.08.2016 № 773.

66. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: наказ МВС України від 15.11.2017 № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>

67. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами: наказ МВС України від 24.07.2017 № 621. *Офіційний вісник України*. 2017. № 72. Ст. 2216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-17>

68. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: наказ МВС України від 07.07.2017 № 577. *Офіційний вісник України*. 2017. № 69. Ст. 2088. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17>

69. Про продовження строку дії дозволів у сфері обігу зброї, пристроїв та вибухових матеріалів під час дії воєнного стану в Україні: наказ МВС України від 18.03.2022 № 195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-22#n6>

МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абламський С. Є., Лук'яненко Ю. В. Особливості початку досудового розслідування домашнього насильства (ст. 126-1 КК України). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (99). С. 234–249.

2. Аброськін В. В. Діяльність НП України щодо забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції: навчальний посібник. Х.: ХНУВС, 2019. 212 с.

3. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Кузьменко. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 412 с.

4. Адміністративна діяльність поліції: підручник / за заг. ред. В. В. Середи. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 776 с.

5. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь / О. О. Резнікова, А. О. Місюра, С. В. Дрьомов, К. Є. Войтовський; за заг. ред. О. О. Резнікової. К.: НІСД, 2017. 60 с.

6. Актуальні проблеми організації охорони громадського порядку: навчальний посібник / Ю. С. Назар, Д. І. Йосифович, Ю. А. Хатнюк, О. Б. Мороз. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 204 с.

7. Алгоритм дій поліцейських патрульної поліції під час забезпечення публічної безпеки і порядку: збірник ситуативних завдань / Ю. Р. Йосипів, Н. Д. Туз та інші. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 68 с.

8. Аналіз даних і розробка рекомендацій в боротьбі з антисемітизмом та ксенофобією щодо ромів в Україні: за рівні права та рівні можливості. Фонд EVZ «Пам'ять, відповідальність, майбутнє». 2017. URL: [http://kngu.org/sites/default/files/evz_report_2017_print_re%20\(1\).pdf](http://kngu.org/sites/default/files/evz_report_2017_print_re%20(1).pdf)

9. Андрушко Я. С. Психологічні захисти в структурі професійної ідентичності майбутнього працівника органів внутрішніх справ: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 276 с.

10. Аतिकорупційний урок: короткий навч. посіб. програми розвитку ООН в Україні. К., 2016. 24 с.
11. Афонін Д. С. Алгоритм дій працівника патрульної поліції на місці події: методичні рекомендації. Одеса: ОДУВС, 2016. 48 с.
12. Банах С. М., Йосипів Ю. Р., Курляк М. Д. та ін. Особиста безпека працівників правоохоронних органів, залучених до патрулювання: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 264 с.
13. Банах С. М., Йосипів Ю. Р., Курляк М. Д., Синенький В. М. та ін. Особиста безпека працівників правоохоронних органів, залучених до патрулювання: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 272 с.
14. Банах С. М., Булачек В. Р., Землянський І. В. Особиста безпека працівника правоохоронних органів України: навчальний посібник. 2-е вид. зі змінами та доп. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 216 с.
15. Барановська Л. В., Глушаниця Н. В. Психологія ділового спілкування: навчальний посібник. К.: НАУ, 2016. 248 с.
16. Бардин Н. М., Жидецький Ю. Ц., Кіржецький Ю. І. та ін. Стресостійкість: навчальний посібник / за ред. Я. М. Когута. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 204 с.
17. Бардин Н. М., Жидецький Ю. Ц., Когут Я. М. та ін. Стрес та стресостійкість в діяльності працівника правоохоронних органів: навчальний посібник. Львів. Кварт, 2020. 120 с.
18. Бардин Н. М., Пряхіна Н. О., Пташник-Середюк О. І. Толерантності до невизначеності як ресурс психологічного благополуччя поліцейських в умовах коронавірусної хвороби (сovid – 19). *Габітус: науковий журнал*. Вип. 36/2022. С. 122–126.
19. Бідняк О. В. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини: навчально-методичний посібник. К.: Гельветика, 2019. 300 с.
20. Більченко, Є. Ідентичність і толерантність: до проблеми співвідношення. URL: <http://poezia.org/ua/publications/16814/print>.
21. Бондар В. В. Шляхи протидії домашньому насильству в Україні / В. В. Бондар. *Юридичний вісник*. Одеса: Гельветика. 2020. № 1. С. 132–136.
22. Бондаренко О. С. Корупція в правоохоронних органах: причини та система заходів протидії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 446–449.
23. Бондаренко О. С. Сутність поняття «корупція»: легальний та доктринальний аспекти. *Ірпінський юридичний часопис*. 2021. Вип. 1. С. 154–170.
24. Бондарчук А. О. Корупція і державна служба. *Юридична Україна*. 2018. № 10. С. 61–65.
25. Булачек В. Р., Тьорло О. І. та ін. Особиста безпека працівника правоохоронних органів України: навчальний посібник. 2-ге видання зі змінами і доп. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 264 с.
26. Василевська Т. Е. Етика в публічній службі: підручник. К.: НАДУ, 2018. 256 с.
27. Вибухові боєприпаси: посібник. Перше видання. GICHD, 2022. 152 с.

28. Вовк Д. Верховенство права і толерантність: навч. посіб. К., 2018. 172 с.
29. Глухверя В. А. Актуальні проблеми правового регулювання статусу та повноважень підрозділів поліції особливого призначення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 19–23.
30. Голуб М. В. Взаємодія поліції та населення як обов'язкова умова забезпечення належного стану публічного порядку в сучасних умовах. *Форум права*. 2016. № 2. С. 30–33. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2016_2_7.pdf.
31. Горбач-Кудря І. А. Адміністративно-правові засади застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству: дис. ... канд. юрид. наук. К.: НАВС, 2021. 371 с.
32. Горобець К. Толерантність у ціннісній структурі прав. *Філософія права і загальна теорія права*. 2016. № 1–2. С. 27–36.
33. Горпинюк О. П. Застосування стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у кримінальних провадженнях в Україні: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 224 с.
34. Гринчак А. А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму: навч. посіб. Х., 2018. 248 с.
35. Грібов М. Л. Візуальне спостереження за особою, річчю або місцем як засіб протидії торгівлі людьми. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 8–21.
36. Ділова репутація та імідж працівників Національної поліції України: науково-практичні рекомендації / Т. В. Кононенко, В. Є. Сусликов, Т. М. Сабельникова та ін.; за заг. ред. С. С. Вітвіцького. К.: ДП «ІНФОТЕХ», 2022. 160 с.
37. Ділове спілкування у прокуратурі: посібник / кол. авт.; за ред. А. С. Спаського. К.: Національна академія прокуратури України, 2019. 244 с.
38. Добкіна К. Р. Досвід України та країн ЄС щодо правового регулювання боротьби із торгівлею людьми або іншими незаконними угодами щодо передачі людини. *Dictum factum*. 2019. № 2. С. 118–123.
39. Довгунь К. В. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: дис. ... канд. юрид. наук. К.: НАВС, 2021. 202 с.
40. Дорохіна Ю. А. Корупція та корупційні злочини в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2019. Т. 30 (69). № 3. С. 95–100.
41. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. 3-тє вид. К.: Алерта, 2016. 488 с.
42. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сенік В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). К.: Дакор, 2020. 508 с.
43. Екман П. Теорія брехні / пер. з англ. Ю. Гордієнка. К.: Видавнича група КМ-БУКС. 2021. 320 с.

44. Етикет і професійна етика поліцейського / В. М. Бесчастний, Т. В. Кононенко, Т. М. Сабельникова. К.: ВД Дакор, 2019. 216 с.
45. Єлігулашвілі М. Організація навчання з питань дискримінації: практ. посіб. К., 2015 136 с.
46. Єфімов М. М. Організаційно-тактичні особливості допиту підозрюваних під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 1. С. 110–113.
47. Жалубак В. М. Етичні засади виконання професійного обов'язку співробітниками правоохоронних структур України, які працюють в інформаційній сфері. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. № 1. С. 52–58.
48. Жерж Н. А. Міжнародні нормативно-правові засади боротьби з торгівлею людьми. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. Вип. 1. С. 141–150.
49. Забезпечення публічного порядку та безпеки під час мирних зібрань громадян (скандинавська модель): навч. посібник / Ю. Р. Йосипів, Н. Д. Туз, В. М. Синенький, М. Д. Курляк. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 96 с.
50. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції: метод. рек. / В. Л. Костюк, Н. В. Федоровська, М. В. Пашковська. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 76 с.
51. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти: навч.-мет. посіб. / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В. та ін. К.: ФОП Нічога С. О. 2020. 196 с.
52. Йосипів Ю. Р. та ін. Модифіковані вибухові пристрої: ручні гранати: методичні рекомендації. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 60 с.
53. Йосипів Ю. Р., Банах С. М., Тьорло О. І., Синенький В. М. та ін. Тактичне керівництво та організація несення служби працівниками правоохоронних органів України в зоні проведення антитерористичної операції: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 136 с.
54. Калька Н. М. Детекція брехні у спілкуванні: соціально-психологічний аспект: навч.-метод. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 120 с.
55. Караман І. В., Козіна В. В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. К.: ВАІТЕ, 2015. 136 с.
56. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К.: Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
57. Ковальова О. В., Дубенко О. М. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству: сучасні виклики та напрями їх вирішення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 163–167.
58. Когут Я., Хомин О., Жидецький Ю. та ін. Формування ювенальної компетентності поліцейських: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 176 с.
59. Кожухар О. В. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами і підрозділами Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. К., 2021. 278 с.

60. Комзюк, А. В. Комзюк М. А. Зарубіжний досвід організації співробітництва поліції з громадськістю. *Право і безпека*. 2020. № 4 (79). С. 39–43.
61. Комунікативні та психологічні аспекти підготовки фахівців для Національної поліції: навчальний посібник / В. М. Бесчастний, Г. В. Мухіна, О. О. Новікова; за ред. В. М. Бесчастного. К.: ВД «Дакор», 2017. 204 с.
62. Корнієнко М. В., Ковальова О. В. Єдині стандарти підготовки правників та правоохоронців як інструмент забезпечення дієвості державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/223/6041/12611-1?inline=1>.
63. Корупційна злочинність в Україні: сучасний стан, детермінанти та запобігання: навч. посіб. / автор. кол.: В. В. Василевич, О. М. Джужа, А. О. Джужа, О. Г. Колб, О. І. Колб, Н. В. Кулакова, Ю. О. Левченко, А. В. Микитчик, С. І. Мінченко, С. А. Мозоль, Т. В. Миронюк, Г. С. Поліщук, Е. В. Расюк, А. В. Савченко; за заг. ред. О. М. Джужи та Е. В. Расюка. К.: ФОП Маслаков, 2018. 340 с.
64. Кравчук А. Злочини та інциденти ненависті в Україні. К.: Центр «Наш світ», 2018. 95 с.
65. Ксенофобія в Україні 2018 р.: інформаційно-аналітична доповідь за результатами моніторингу / М. Бондар, В. Ліхачов. К., 2019. URL: http://www.romagenocide.com.ua/data/files/Xenophobia_in_Ukraine_2018Ukr.pdf
66. Лаврентьев Є. О. Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні: дис. ... К., 2021. 259 с.
67. Лебедева Н. В. Адміністративно-правове регулювання взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. К.: НАВС, 2021. 275 с.
68. Лебедева Т. О. Корупція як об'єкт складу адміністративного проступку. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2018. Вип. 3. С. 100–109.
69. Логвиненко Б. Цифровий простір у системі Національної поліції України з медіа. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Вип. № 1. Дніпро, 2023. С. 140–143.
70. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. К.: Основи, 2017. 256 с.
71. Мерник А.М., Кузьміна В.О., Бурлаков Б.М. Обмеження прав і свобод людини в сучасних умовах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2/2020. URL: http://lsey.org.ua/2_2020/11.pdf
72. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.
73. Міни. Посібник військовослужбовцю ЗСУ, НГУ, ТрО України, 2-е видання, доповнене та розширене. Львів, - 2022, 300 с.
74. Міхальов В.О. Права людини в Україні. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 122 с.
75. Моргун В. Ф. Толерантність як чинник мотивації спілкування. *Становлення і розвиток особистості в умовах освітнього простору: теорія і*

- практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (14–15 травня 2015 р., м. Полтава). Полтава: Друкарська майстерня, 2015. 192 с.
76. Недря К. М. Стресостійкість у роботі поліцейського: навч.-практ. посіб. Дніпро: ДДУВС, 2020. 124 с.
77. Новіченко А. Організаційно-правові форми взаємодії поліції і територіальних громад в умовах воєнного стану. *Наше право*. 2022. № 4. С. 11–19.
78. Новіченко А. В. Процесуально-правові форми взаємодії поліції і територіальних громад. *Європейські перспективи*. 2023. № 3. С. 18–23.
79. Новіченко А. В. Спеціальні форми взаємодії поліції і населення в охороні правопорядку. *Право.ua*. 2023. № 3. С. 102–108.
80. Особливості застосування рішень Європейського суду з прав людини при розгляді цивільних справ: навч. посібник / У. Б. Андрусів, О. Б. Верба-Сидор, Ю. В. Верхола та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
81. Пам'ятка працівника Національної поліції України: інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / уклад.: І. В. Клименко, Д. В. Швець, О. О. Євдокімова, Я. С. Посохова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2017. 52 с.
82. Патрік Кінг. Стратегії і тактики спілкування, або Як знайти спільну мову з кожним / пер. з англ. Маріанни Восковнюк. К.: КНИГОЛАВ, 2017. 128 с.
83. Петрова Г. М. Основні цінності й принципи професійної етики поліцейського. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 1. С. 32–40.
84. Петков С. В., Іванов І. В., Делія Ю. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами: монографія. К.: КНТ, 2019. 241 с.
85. Плекан В. Особливості та причини виникнення корупції в правоохоронних органах України. *Кримінологія*. 2021. № 4. С. 231–238.
86. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2020. 396 с.
87. Поліцейська (адміністративна) діяльність: навч. посіб. / О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.; передм. О. І. Безпалової; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2020. 396 с.
88. Поліцейська діяльність та поліцейські послуги в Україні: організаційно-правові аспекти: моногр. / Циганов О. Г., Бабич І. С., Бурбій А. В. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 196 с.
89. Поліцейська діяльність та поліцейські послуги в Україні: організаційно-правові аспекти: моногр. / Циганов О. Г., Бабич І. С., Бурбій А. В. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 196 с.
90. Поліцейська діяльність: адміністративно-правове регулювання: навчальний посібник / Хатнюк Ю. А., Мороз О. Б., Бондар В. В., Самченко М. Ю., Гнатюк С. С., Кобко Є. В.; за ред. Назара Ю. С. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 645 с.
91. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Мукоїда Р. В., Любчик В. Б., Пишна А. Г., Берендєєва А. І., Афонін Д. С.; за ред. Корнієнка М. В. Одеса: ОДУВС, 2021. 349 с.

92. Поліцейська діяльність: підруч. / А. Є. Фоменко, О. С. Юнін, Р. В. Миронюк, А. О. Собакарь та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. С. Юніна. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 432 с.
93. Поліцейська діяльність: підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов, О. М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. К.: ВД Дакор, 2021. 372 с.
94. Посібник з базової ідентифікації боєприпасів в Україні. Довідник вибухотехнічної служби підрозділу поліції особливого призначення. В. 3.0 08.03.2023, Львів, - 693 с.
95. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К.: Видавничий центр «Київський університет». 1999. 301 с.
96. Право на повагу до приватного і сімейного життя: ключові рішення ЄСПЛ щодо України / уклад.: Т. І. Фулей, О. М. Кучів. К., 2018. 134 с. URL: <http://www.nsj.gov.ua/>
97. Правові засади та практичні аспекти запобігання корупції: лекційні матеріали до тренінгового навчального курсу для працівників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування. К., 2016. 80 с.
98. Практикум з формування стресостійкості військовослужбовців до раптових змін бойової обстановки: методичний посібник / О. М. Кокун, Н. С. Лозінська, І. О. Пішко; за ред. В. М. Мороза. К.: «Центр учбової літератури», 2023. 54 с.
99. Продан Т. В. Протидія домашньому насильству: досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 296–298.
100. Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня 2016 р.). К.: Національна академія прокуратури України, 2016. 432 с.
101. Професійна етика юриста: підручник / В. С. Бліхар та ін.; за ред. проф. В. С. Бліхара; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2016. 357 с.
102. Професійно-психологічна підготовка поліцейського: навчальний посібник / Я. М. Когут, Ю. Ц. Жидецький, Ю. І. Кіржецький, С. С. Гнатюк, Р. М. Андрусишин та ін.; за ред. Я. М. Когута. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 404 с.
103. Психологічні особливості комунікації в діяльності оперативного працівника поліції: методичні рекомендації / Я. М. Когут, О. М. Борисюк, Ю. Ц. Жидецький, Н. М. Калька, Н. О. Пряхіна, О. Й. Хомин. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 112 с.
104. Психологія посттравматичного зростання: монографія. 2-ге вид., перероб. і допов. / В. О. Климчук. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 158 с.
105. Роговенко М. М. Роль технології ситуативного моделювання у формуванні морально-професійних якостей майбутніх поліцейських у процесі навчання професійної етики. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 139. С. 148–150.
106. Сенік С. В. Інформаційні системи біометричної ідентифікації осіб у протидії транснаціональній торгівлі людьми. *Експлуатація як складова торгівлі людьми: виміри, тенденції та шляхи протидії*: збірник тез Міжнар. наук.-практ.

конференції (м. Львів, 6–7 червня 2019 р.) / упоряд. О. М. Балинська, Г. Я. Савчин. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 136–138.

107. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практичний посібник / Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.; за наук. ред. Т. М. Титаренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.

108. Стрес та стресостійкість в діяльності працівників правоохоронних органів»: навчально-методичний посібник / Н. Бардин, Ю. Жидецький, Я. Когут, Н. Пряхіна, В. Ясінський. Львів: Кварт, 2020. 120 с.

109. Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р., Синенький В. М. та ін. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

110. Хатнюк Ю. А., Гурковська К. А. Зміст та перспективи взаємодії поліції і населення. *Часопис цивілістики: наук.-практ. журн.* / редкол.: Є. О. Харитонов (голов. ред.), О. І. Харитонova (заст. голов. ред.), К. Г. Некіт (відп. секр.), чл. редкол.: С. В. Ківалов, В. В. Завальнюк та ін. Одеса: Гельветика, 2021. Вип. 43. С. 89–93.

111. Холод О. М. Комунікаційні технології: підручник. К.: «Центр учбової літератури». 2013. 211 с.

112. Цвілюк С. А. Комунікативний аспект у вихованні морально-етичних та психологічних засад працівників правоохоронних органів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 1. С. 135–142.

113. Шнурко Я. В. Принципи взаємодії Національної поліції та засобів масової інформації. *Нове українське право*. 2021. Вип. № 6. С. 142–147.

114. Ярославський А. В., Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р., Землянський І. Ю., Курляк М. Д., Московчук М. О., Синенький В. М. Підготовка та проведення спеціальних операцій у збройних конфліктах: методичні рекомендації. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 104 с.

115. Ярославський А. В., Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р., Курляк М. Д., Московчук М. О., Синенький В. М. Класифікація та види саморобних вибухових пристроїв. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 87 с.